

Merekaitsealad

Määratlusest üksi sisuliseks kaitseks ei piisa

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Sisukord

Punkt

01–17 | Põhisõnumid

01–08 | Miks on see valdkond oluline?

09–17 | Meie leiud ja soovitused

18–93 | Meie tähelepanekutest lähemalt

18–33 | ELi ambitsioonikaid tegevuseesmärke tõenäoliselt ei saavutata

20–25 | Hoolimata järkjärgulisest edenemisest ei vasta määratud merekaitsealade arv ELi eesmärkidele

26–28 | ELi merekaitsealade võrgustik ei vasta ökoloogilistele kriteeriumidele

29–33 | Merekaitsealade ELi-poolne rahastamine on jagatud eri rahastamisinstrumentide vahel ja seda on raske jälgida

34–54 | ELi raamistikul on raskusi ühtlase kaitsetaseme tagamisega

36–39 | ELi pikaajaline õigusraamistik kaitsealade määramiseks

40–45 | Kaitsealade määramine ei too iseenesest kaasa kaitse- või tegevuspiiranguid

46–54 | Püügipiirkondade kaitse on keeruline ja aeganõudev

55–67 | Keeruline, kuid vajalik tasakaal keskkonnakaitse ja sotsiaal-majandusliku mõju vahel

58–62 | Märkimisväärsed andmelüngad takistavad kaitsemeetmete sotsiaal-majandusliku mõju hindamist

63–67 | Sidusrühmade suurem osalemine, kuid mitte alati juhtimisprotsessides

68–93 | Puuduliku majandamise ja rakendamise tagajärjeks on kehvad kaitsetulemused

70–83 | Enamik kaitsealasid ei rakenda paindlikku kaitsekorraldust

84–88 | Kaitsetulemused on erinevad

89–93 | Kõrged ootused uute õigusaktide suhtes, millega kehtestatakse aktiivne taastamine

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

II lisa. Auditeerimiseks valitud merekaitsealade valim

III lisa. Andmeallikad ja andmetöötlus

IV lisa. Alaliste püügikeelualade loetelu

V lisa. ELi rahastus

VI lisa. Merekaitsealade majandamise hindamise metoodika METT-4 alusel

Lühendid

Mõisted

Komisjoni vastused

Ajakava

Auditirühm

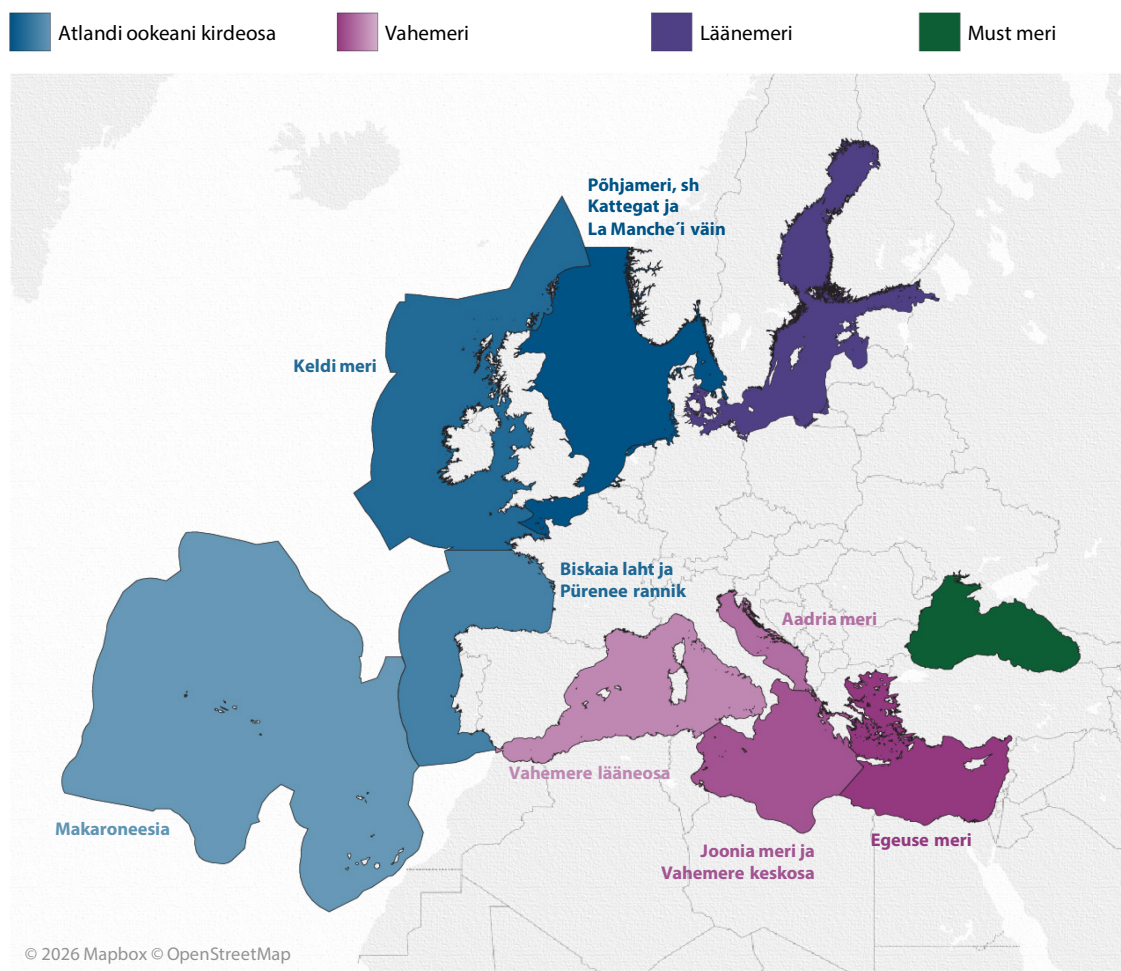
Põhisõnumid

Miks on see valdkond oluline?

- 01** ELi merede pindala on ligikaudu **5 miljonit km²**, mis on umbes miljoni ruutkilomeetri võrra suurem kui ELi maismaapindala. Nagu **1. jooniselt** näha, on ELil neli merepiirkonda: Atlandi ookeani kirdeosa (neli allpiirkonda), Vahemeri (neli allpiirkonda), Läänemeri ja Must meri¹. Ligikaudu **40% ELi elanikkonnast** 22 liikmesriigis elab kuni 50 km kaugusel rannikust. Alates 2022. aastast on ELi liikmesriigid võtnud kohustuse aidata kaasa ÜRO eesmärgile kaitsta ja majandada tõhusalt vähemalt 30% maailma meredest.
- 02** Maailma ookeanide ja ELi merede seisund on halvenemas kliimamuutuste, reostuse, mere bioloogiliste ressursside ülekasutamise ja elupaikade kadumise tõttu. **Kogu ELis** oli ligikaudu 15%-l hinnatud merepõhja elupaikadest hea kaitsestaatus, 81%-l kehv või halb kaitsestaatus ja 4% puhul ei olnud see teada. Mitmesugused survegurid mõjutavad **79% rannikumerest** ja **43% suhteliselt madalast mandrilavast** ranniku lähedal.
- 03** Merekaitsealasid peetakse tõhusaks vahendiks mereökosüsteemide kaitsmisel ja elurikkuse vähenemise peatamisel. Kõnealuste alade kohta kasutatakse ELis erinevaid määratlusi. Käesolevas aruandes kasutame ÜRO 2023. aasta õiguslikult siduvat **avamerelepingu** määratlust: „geograafiliselt piiritletud mereala, mis on kindlaks määratud ja mida majandatakse konkreetsete pikaajaliste elurikkuse kaitse eesmärkide saavutamiseks“. Merekaitsealade eesmärk on vähendada inimtegevusest tulenevat survet ökosüsteemidele, et kaitsta elurikkust, säilitada ökoloogilisi funktsioone ja toetada ökosüsteemide taastumist degradeerumisest või liigkasutusest.

¹ Lisaks on ELil mõned äärepoolseimad piirkonnad India ookeanis ja Kariibi meres ning ülemereterritooriumid (neid meie audit ei hõlma).

Joonis 1. ELi merepiirkonnad ja allpiirkonnad

Allikas: merestrategie raamdirektiiv.

- 04** Auditi eesmärk oli hinnata, kas EL on loonud merekaitsealade võrgustiku, mis kaitseb tõhusalt merekeskkonda ja aitab saavutada eesmärges, mis sisalduvad [ELi elurikkuse strateegias aastani 2030](#). Käesolev audit on jätk [kontrollikoja eriaruandele 26/2020 merekeskkonna kohta](#), milles jõuti järeldusele, et EL ei ole suutnud taastada merede head keskkonnaseisundit ega tagada, et kalapüük toimiks kestlikul tasemel.

05 Täpsemalt uurisime, kas:

- EL oli graafikus, et saavutada strateegia eesmärgid seoses merekaitsealade katvuse, ökoloogilise ühendatuse ja elurikkuse rahastamisega;
- ELi õigusraamistikuga nähti ette vajalikud mehhanismid, et jõuda määratlemisest reaalse kaitseni;
- keskkonnakaitse eesmärgid olid tasakaalus sotsiaal-majanduslike kaalutluste ja sidusrühmade kaasamisega;
- valitud liikmesriigid olid kasutusele võtnud asjakohased majandamistavad.

Lisaks analüüsisime avalikult kättesaadavaid andmekogumeid, et hinnata ELi merekaitsealade geograafilist ja ökoloogilist seisundit.

06 Otsustasime seda valdkonda auditeerida, sest Euroopa merede elurikkuse kiirenev halvenemine tähendab, et ökosüsteemid vajavad kaitset. Rannikukogukondade pikaajaline sotsiaal-majanduslik elujõulisus sõltub otseselt merekeskkonna stabiilsusest ja tõhusast majandamisest.

07 Loodame oma tööga kaasa aidata komisjoni tegevusele selle hindamisel, kuidas parandada merekaitsealade tõhusust, kasutuselevõttu ja majandamist, tugevdades seeläbi nende panust elurikkuse kaitsesse ja säilitades ökosüsteemiteenustega varustamise. Meie eesmärk on aidata komisjonil läbi vaadata ja parandada oma strateegilist lähenemisviisi (nt järgmine elurikkuse strateegia) ning kohandada õigusraamistikku, integreerides paremini merekaitsealade tegevuspõhimõtete majanduslikud ja sotsiaalsed aspektid.

08 Taustteave ning meie auditi ulatuse ja käsitusviisi üksikasjad on esitatud [lisas](#).

Meie leiud ja soovitused

09 Meie järelduste kohaselt ei ole EL veel loonud merekaitsealade võrgustikku, mis kaitseks tõhusalt merekeskkonda. Kuigi ELil on kaitsealade määramiseks pikaajaline ja hästi välja töötatud õigusraamistik, on õigusraamistiku eesmärkide ja tegelike kaitsetulemuste vahel endiselt püsiv lõhe. Hoolimata kindlaksmääratud pindala järkjärgulisest suurendamisest on ebatõenäoline, et ELi 2030. aasta eesmärgid saavutatakse. Lisaks näitas Euroopa Keskkonnaameti hiljutine aruanne, et enamiku elupaikade ja liikide kaitsestaatus hinnatakse ebasoodsaks. Auditi käigus kogutud uuem teave näitas, et elurikkuse suundumused auditeeritud kaitsealadel olid erinevad.

- 10** Kuigi praeguse ELi elurikkuse strateegia eesmärk on kaitsta 2030. aastaks 30% ELi merealast, on merekaitsealana määratletud ainult ligikaudu 14%, mistõttu on väga ebatõenäoline, et eesmärk saavutatakse. Lisaks on hinnangute kohaselt praegu vähem kui 1% nendest vetest määratud rangelt kaitstud aladeks, mis on oluliselt vähem kui 2030. aastaks seatud 10% eesmärk. Samuti ei toimi määratletud alad sidusa ökoloogilise süsteemina. Võrgustik ei vasta esindavuse ja ühendatuse põhikriteeriumidele, mistõttu on avamere ja süvamere elupaikade kaitstes märkimisväärsed lünki. Praegu tugineb komisjon killustatud raamistikele ja tal puudub konkreetne mehhanism ökoloogiliste koridoride koordineeritud arendamise hindamiseks ja juhtimiseks (punktid 20–28).

1. soovitus

Soodustada sidusa üleeuroopalise merekaitsealade võrgustiku väljaarendamist

Komisjon peaks kasutama enda käsutuses olevat põhjalikku ülevaadet heade tavade edendamiseks, et ELi merekaitsealade määramisel võetaks nõuetekohaselt arvesse asjakohaseid ökoloogilisi kriteeriume sidusa üleeuroopalise võrgustiku arendamiseks.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2029. aasta lõpp.

- 11** Tõhus kaitse nõuab märkimisväärselt ja prognoositavate rahaliste vahendite mobiliseerimist. Merekaitsealade praegune rahastamine on aga jagatud riiklike fondide ja mitme ELi vahendi vahel, nagu LIFE, programm „Euroopa horisont“, Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ning ühtekuuluvuspoliitika fondid. ELi vahendeid kasutatakse sageli katsemeetmete ja teadusuuringute toetamiseks, mis võivad olla väga kasulikud tõhusate uuenduslike lahenduste leidmisel, kuid mida tuleb täiendada muude, stabiilsete rahastamisallikatega, et katta merekaitsealade majandamise ja uuenduslike lahenduste praktikas rakendamise kulud (punktid 29–33).
- 12** Praegu ei taga ala määramine merekaitsealaks kaitsemeetmete või tegevuspiirangute kehtestamist. Puudub ELi ühtlustatud klassifikatsioon kaitsekategooriate ja vastavate lubatud tegevuste kohta. ELi õigusaktides ei ole sätestatud mingeid piiranguid inimtegevusele spetsiaalselt merekaitsealadel. Samuti puudub ühine metoodika, mille alusel hinnata, kas inimtegevus on kaitse-eesmärkidega kooskõlas. Kuigi komisjon on välja töötanud mitu andmeplatvormi, ei anna need piisavat ja standardset teavet igaal merekaitsealal kohaldatavate kaitsemeetmete kohta (punktid 36–45).

- 13** Mereorganismide ammutamine, eelkõige läbi kalapüügi ja muude merepõhja kahjustavate tavade, on üks peamisi ohte merede elurikkusele. Mitme liikmesriigi kalalaevastikke mõjutavate kaitsemeetmete vastuvõtmise protsess võib olla keeruline ja aeganõudev, sest see võib nõuda läbirääkimisi (mis põhinevad teaduslikel tõenditel ja sotsiaal-majanduslikul analüüsil) kalandushuvi omavate liikmesriikide vahel, samuti eri sidusrühmadega. See võib võtta palju aastaid, ja alates 2013. aastast on vastu võetud vähe kaitsemeetmeid. Sellest tulenevalt kohaldatakse püügipiiranguid ainult väikese osa merekaitsealade suhtes (punktid 46–54).

2. soovitus

Teha liikmesriikidega koostööd tagamaks, et merekaitsealade määramisega kaasnevad kohaldatavad kaitsemeetmed

Komisjon peaks

- a) edendama merekaitsealade kaitse-eesmärke ja kaitsemeetmeid käsitleva standardteabe kasutamist ning avaldama selle mõnel olemasoleval platvormil (nt Natura 2000 viewer, Euroopa merevaatlus- ja andmevõrk) või spetsiaalsel andmeseireplatvormil;
- b) koos liikmesriikidega kindlaks tegema puudused, kitsaskohad ja ebatõhusad aspektid mitme liikmesriigi kalalaevastikke mõjutavate kaitsemeetmete vastuvõtmisel merekaitsealadel, et protsess sujuvamaks muuta;
- c) soodustama uuenduslike lahenduste kasutamist, et saavutada merekaitsealade tõhusam kaitse.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2029. aasta lõpp.

- 14** Kuigi liikmesriigid liiguvad üha enam kaasavate konsultatsiooniprotsesside suunas, on sidusrühmade kaasamine merekaitsealade määramisse ja majandamisse endiselt ebaühtlasel tasemel, kuna sidusrühmadel ei ole sageli aega ega suutlikkust määramis- ja majandamisotsuseid mõjutada. Seda piiratud osalust süvendavad püsivad andmelüngad, eelkõige väikesemahulise kalapüügi puhul, mis raskendab kaitsemeetmete majandusliku mõju täpset hindamist. Seetõttu ei taga praegused konsultatsiooniprotsessid sageli sotsiaalset kestlikkust, läbipaistvat juhtimist ega tasakaalu keskkonna- ja sotsiaal-majanduslike eesmärkide vahel, mis kõik on vajalikud merekaitsealade pikaajaliseks eduks (punktid 55–67).

3. soovitus

Toetada koostöös liikmesriikidega tõhusat üleminekut keskkonnanahoidlikele eesmärkidele, kestlikele elatusvahenditele ja konkurentsivõimelisele tööstusele, edendades sidusrühmade tugevat kaasamist

Komisjon peaks toetama liikmesriike

- a) selliste meetmete kindlaksmääramisel ja rakendamisel, millega leevendatakse kaitsemeetmete, sealhulgas püügipiirangutega seotud meetmete sotsiaal-majanduslikku mõju rannikukogukondade elatusvahenditele, ning edendama lähenemisviise, mis suurendavad merekaitsealadega seotud kasu;
- b) nende jõupingutustes tagada, et kohalikud sidusrühmad oleksid sisuliselt kaasatud merekaitsealadega seotud otsustesse.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2029. aasta lõpp.

- 15** Enamikku merekaitsealadest ei majandata tõhusal ja paindlikul viisil. Paljudel uuritud aladel on olemas majandamiskavad, kuid nende rakendamine on sageli ebatõhus töötajate ja stabiilse rahastamisega seotud probleemide tõttu. Lisaks puudub usaldusväärne ja pidev seire – enamiku alade puhul tuginetakse juhtumipõhisele andmete kogumisele. Komisjon ei ole välja töötanud standarditud majandamise hindamisraamistikku, et järjepidevalt jälgida, kas merekaitsealade majandamise abil saavutatakse kavandatud ökoloogilisi ja sotsiaalseid tulemusi (punktid [70–83](#)).

4. soovitus

Tugevdada merekaitsealade paindlikku majandamist ja seiret

Komisjon peaks toetama merekaitsealade paindlikku majandamist sidusate andmete alusel, eelkõige töötades välja usaldusväärse metoodika majandamise tõhususe hindamiseks.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2029. aasta lõpp.

- 16** Hoolimata pikka aega kehtinud ELi loodusalastest õigusaktidest ei ole linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi kohane mere elurikkuse kaitse kaugeltki oma eesmärgi saavutanud. Viimases, 2020. aastal avaldatud [aruandes looduse olukorra kohta ELis](#) esitati ELi perioodiliste Natura 2000 ülevaatuste tulemused ajavahemikul 2013–2018. Selle kohaselt on keskkonnakaitsealased tulemused püsivalt kehvad. Paljude meie hinnatud merekaitsealade bioloogiline seisund oli aruande kohaselt ebaühtlane või teadmata. Samuti leidsime, et mitmes valdkonnas puuduvad kliimamuutustega kohanemise kavad ja jäävad kasutamata kliimamuutuste leevendamise võimalused süsinikumajanduse kaudu (punktid [84–88](#)).
- 17** Looduse taastamist käsitleva määrusega (EL) 2024/1991 nihutatakse ELi fookus passiivselt kaitselt ökosüsteemi aktiivsele parandamisele, kehtestades õiguslikult siduvad eesmärgid taastada 2030. aastaks 20% merealadest ja 2050. aastaks kõik kahjustatud ökosüsteemid. Määrusega on ette nähtud luua taastamise suunamiseks teaduslik lähtealus ja selle eesmärk on tagada sinimajanduse (ookeanide, merede ja rannikupiirkondadega seotud majandustegevus) pikaajaline elujõulisus. Selle rakendamisel merekeskkonnas on aga takistusi, mis muudavad selle keerulisemaks kui kahjustatud maa-alade parandamine. Nende takistuste hulka kuuluvad lüngad süvamereelupaikade andmetes, pikk haldusprotsess ühise kalanduspoliitika raames vajalike püügipiirangute kehtestamiseks ja suured tegevuskulud (punktid [89–93](#)).

Meie tähelepanekutest lähemalt

ELi ambitsioonikaid tegevuseesmärke tõenäoliselt ei saavutata

18 ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on seatud strateegiline eesmärk peatada elurikkuse vähenemine. Strateegia eesmärk on peatada elurikkuse vähenemine ja parandada looduskaitse tõhusust kogu ELis. Selle raames:

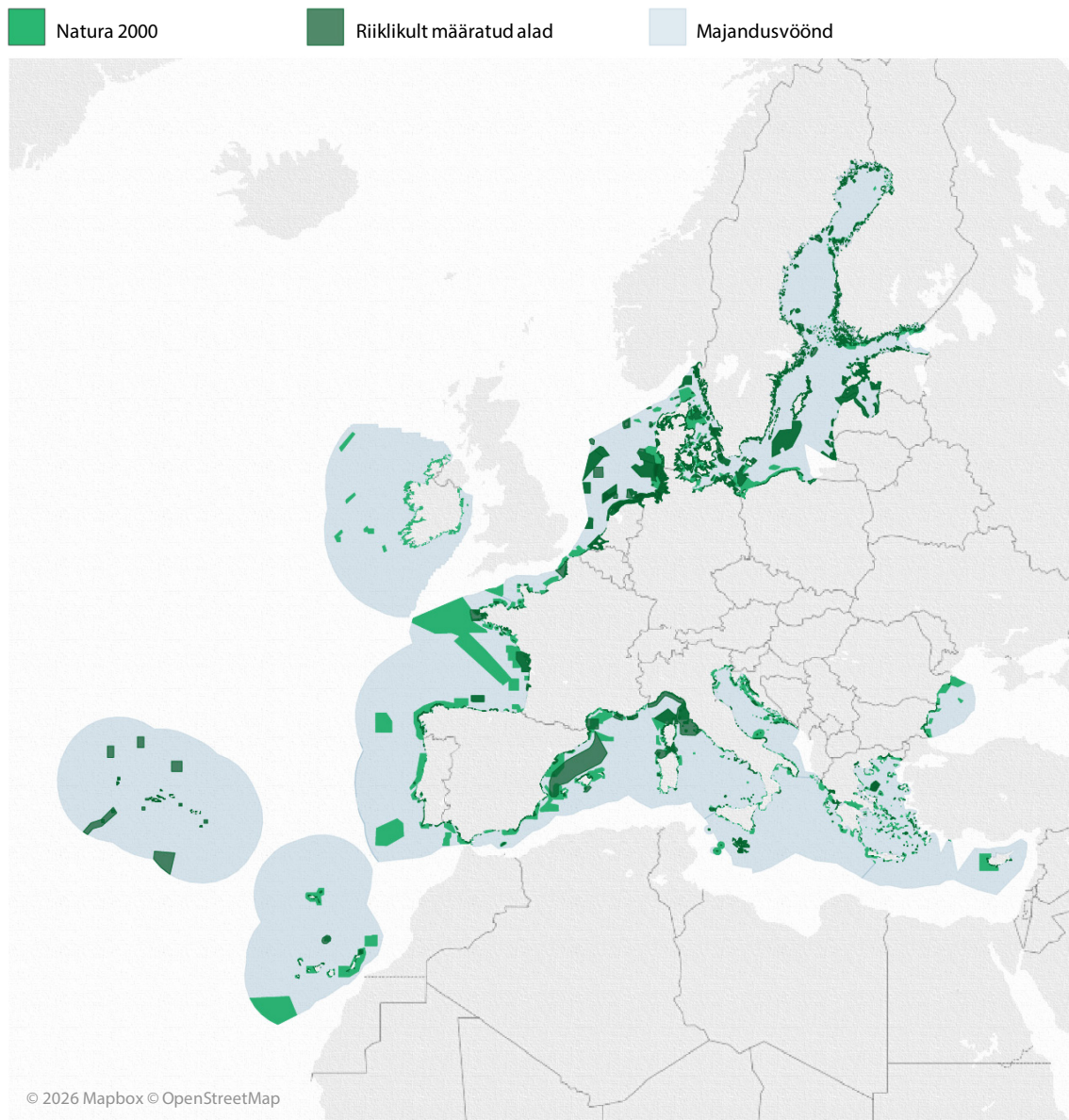
- kehtestatakse kaitseala katvuse eesmärgid;
- nõutakse kogu ELis sidusa kaitsealade võrgustiku väljatöötamist;
- plaanitakse kaasata avaliku ja erasektori allikatest vähemalt 20 miljardit eurot aastas, et toetada looduskaitset ja looduse taastamist.

19 Hindasime, kas EL oli graafikus, et saavutada oma eesmärgid seoses merekaitsealade katvuse, ökoloogilise ühendatuse ja elurikkuse rahastamisega.

Hoolimata järkjärgulisest edenemisest ei vasta määratud merekaitsealade arv ELi eesmärkidele

- 20** Elurikkuse strateegias aastani 2030 on seatud selge eesmärk viia 2030. aastaks 30% ELi meredest kaitse alla ja 10% range kaitse alla. Need eesmärgid puudutavad kogu ELi. Seepärast on komisjon kutsunud kõiki liikmesriike üles andma oma õiglase panuse, laiendades Natura 2000 võrgustikku ja riiklikke kaitsekavasid, keskendudes eelkõige potentsiaalselt väga suure elurikkusega merealadele.
- 21** [Euroopa Keskkonnaameti \(EEA\)](#) värskemad, 2025. aastal avaldatud andmed näitavad, et 2023. aastal määrati merekaitsealadeks 13,7% ELi merealast (mitte arvestades ülemereterritooriume), mis on vaid 80 567 km² (1,6%) rohkem kui 2020. aastal. See tulemus jääb tunduvalt alla elurikkuse strateegias seatud 30% suuruse eesmärgi. [EEA tunnistab](#), et eesmärgi õigeaegne saavutamine on ebatõenäoline.
- 22** Meie analüüs näitab, et 82% neist merekaitsealadest kuulub Natura 2000 võrgustikku (10,4% ELi meredest), mis hõlmab 3648 mereala (525 853 km²). Kuna üks ala võib kuuluda mitme määratluse alla, analüüsisime kattuvaid alasid, et arvutada järgmised näitajad:
- 2875 (415 932 km²) elupaikade direktiivi alusel määratud erikaitseala;
 - 1203 (325 261 km²) linnudirektiivi alusel määratud erikaitseala.
- 23** Lisaks Natura 2000 aladele on riiklikul tasandil määratud 6610 ala (243 670 km²). Üle 50% neist aladest kattuvad füüsiliselt Natura 2000 aladega, mis tähendab, et need asuvad samas geograafilises asukohas, kuid neid majandatakse teistsuguse õigusraamistiku alusel ([joonis 2](#)).

Joonis 2 | Natura 2000 ja riiklikult määratud merekaitsealad ELi liikmesriikide majandusvööndites

Allikas: kontrollikoda Euroopa Keskkonnaametilt (2024) ja Flandria mereinstituudilt (2026) saadud andmete põhjal.

Märkus: kaardil näidatud merepiirkonnad ja -piirid on esitatud üksnes käesoleva auditi jaoks ning põhinevad välistel andmestikel. Nende kujutamine ei piira ühegi territooriumi, merepiirkonna või piiri õiguslikku seisundit ega piiritlemist ning ei tähenda kontrollikoja ega ELi seisukohta seoses suveräänsuse, jurisdiktsiooni või merendusvaldade nõuetega.

- 24** EEA andmed kajastavad määratud alade pindala, võtmata arvesse kehtivaid kaitsemeetmeid. Seega, kuna komisjon teatab kõigist määratud aladest kui merekaitsealadest, annab see tegelikust olukorrast liiga positiivse pildi.

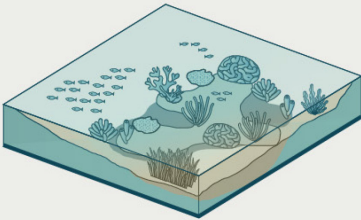
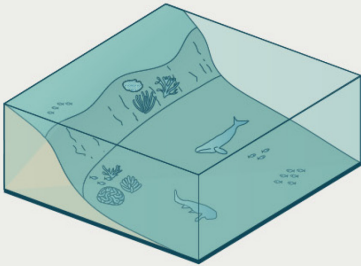
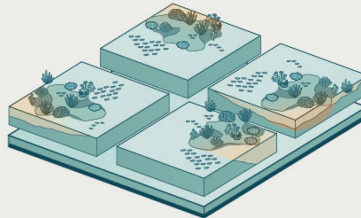
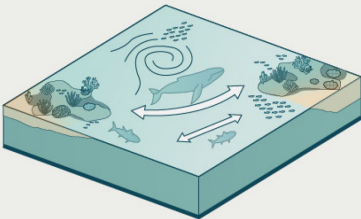
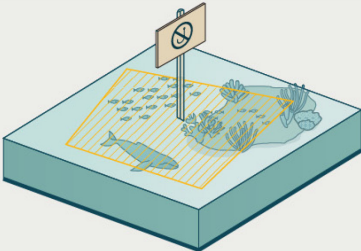
- 25** ELi elurikkuse strateegia eesmärgis võtta vähemalt 30% ELi meredest õigusliku kaitse alla ei määratleta arvutusmeetodit ega ELi merede pindala. EEA viimastes arvutustes kasutatakse merekaitseala hindamisalana ELi 2018. aasta majandusvööndi aegunud määratlust, kuid see on 7% väiksem kui kõigi rannikuäärsete liikmesriikide majandusvööndite kogupindala. Teisisõnu alahindab see ELi merede pindala ja mõjutab seega otseselt 30% eesmärgi arvutamist, suurendades tulemust ligikaudu ühe protsendipunkti võrra.

ELi merekaitsealade võrgustik ei vasta ökoloogilistele kriteeriumidele

- 26** Lisaks kaitsealadele on elurikkuse strateegias aastani 2030 ka märgitud, et täiendavate kaitsealade ja range kaitse all olevate alade määramisega peaks kaasnema [ökoloogiliste koridoride](#) loomine, et tagada sidus üleeuroopaline merekaitsealade võrgustik. See hoiab ära geneetilise isolatsiooni, võimaldab liikide rännet ning säilitab ja parandab heas seisundis ökosüsteeme. Selleks et hinnata, kas üksikute merekaitsealade kogum [toimib võrgustikuna](#), mille abil saavutatakse eesmärgid, mida määratud kaitsealad eraldi ei suuda saavutada, võib kasutada [spetsiifilisi ökoloogilisi kriteeriume](#) ([1. selgitus](#)).

1. selgitus

Ökoloogilised nõuded merekaitsealade võrgustikele merepiirkondade tasandil

		Tehniline eesmärk	Bioloogiline eesmärk
	Piisavus Üksikud merekaitsealad on piisavalt suured ja nende ökoloogiline kvaliteet on tegelikult toimimiseks piisavalt hea. See tähendab, et konkreetsed struktuurid (nt struktuurselt keerukad korallrahud) ja funktsioonid (nt toitainete ringlus) peavad olema stabiilsed või paranema.	<i>Alad ≥30 km²</i>	<i>Elupaiga funktsionaalsus</i>
	Representatiivsus Selle nõudega tagatakse, et võrgustik hõlmab kõiki merepiirkonnas leiduvaid tüüpilisi ja ainulaadseid elurikkuse vorme. Kaitse peab hõlmama kõiki sügavusi alates loodetevööndist kuni süvameretasandikeni, et vältida nn kallutatust ranniku suunas, mille puhul sügavamad avamere ökosüsteemid jäetakse kaitseta.	<i>30% igast elupaigatüübist</i>	<i>Ökosüsteemi mitmekesisus</i>
	MITMEKORDISTAMINE Mitmekordistamine tagab selle, et võrgustik on vastupidav kohalikele katastroofidele, nagu naftalekked või mere kuumalained. Elupaikade mitmekordistamine võimaldab alampopulatsioonide vahelist geneetilist vahetust, mis on pikaajalise evolutsioonilise ellujäämise jaoks hädavajalik.	<i>≥4 replikaati merepiirkonna kohta</i>	<i>Suurõnnetustele vastupidavus</i>
	Ühendatus Ühendatus tagab selle, et merekaitsealad on üksteisele piisavalt lähedal, et vastsed ja täiskasvanud kalad saaksid nende vahel liikuda. Väikesed merekaitsealad on puhkepeatuseks sellistele rändliikidele nagu vaal või harilik tuun.	<i>Vahekaugus 20–50 km</i>	<i>Geenitriiv / vastsete levik</i>
	Rangus Kui 30% merest peab olema kaitstud, siis vähemalt 10% merest peab olema range kaitse all (IUCNi Ia või Ib kategooria all). Nendel aladel on igasugune kaevandava iseloomuga tegevus (kalapüük, kaevandamine, süvendustööd) keelatud, et võimaldada taastada looduslikku troofilist taset ja nn tippkiskja biomassi.	<i>10% püügikeelualad</i>	<i>Tippkiskjate populatsiooni taastamine</i>

Allikas: kontrollikoda EEA ja Rahvusvahelise Looduskaitseliidu suuniste põhjal.

- 27** ELi merepiirkondade võrgustik ei vasta praegu ühelegi neist ökoloogilistest kriteeriumidest; see ei ole veel toimiv ega sidus. Kui madalaveelised elupaigad (merihein, suudmealad) on hästi esindatud, siis süvamere- ja [avamereelupaigad on endiselt alaesindatud](#). Paljud Läänemere ja Põhjamere merekaitsealad on struktuurselt ühendatud, kuid Vahemere ja Atlandi ookeani alad on nn ökoloogilised saared. Enamik Vahemere kaitsealasid on [eraldatud rohkem kui 100 km ulatuses](#) intensiivselt kasutatavate vetega, mis takistab ökosüsteemi vastupanuvõimeks vajalikku geneetilist vahetust. Range kaitse alla kuuluvate alade hinnanguline osakaal ELi meredes on endiselt väike, [ligikaudu 1%](#) (punkt [54](#)).
- 28** Komisjonil puudub mehhanism võrgustiku arengu ja sidususe jälgimiseks, mis takistab tal luua üleeuroopaliselt loodusvõrgustikku kuuluvaid ökoloogilisi koridore, nagu näeb ette elurikkuse strateegia aastani 2030. Praegune järelevalve tugineb peamiselt raamistikele, mille on kehtestanud piirkondlikud merekonventsioonid või teatud liikmesriigid; piirkondlike merekonventsioonide eesmärgid kattuvad aga vaid osaliselt ELi eesmärkidega (nt puudub range kaitse 10% nõue). Lisaks võib nende geograafiline ulatus olla kas olemuslikult piiratud (sageli ühe merepiirkonnaga) või ulatuda ELi vetest kaugemale (nt [OSPAR](#), [Barcelona konventsioon](#)).

Merekaitsealade ELi-poolne rahastamine on jagatud eri rahastamisinstrumentide vahel ja seda on raske jälgida

- 29** Vastavalt ELi elurikkuse strateegiale aastani 2030 tuleks igal aastal eraldada vähemalt 20 miljardit eurot loodusega seotud kulutusteks mitmesuguste rahaliste vahendite kaudu, milleks on vaja kaasata era- ja avaliku sektori vahendeid riiklikul ja ELi tasandil. 2023. aastal [hindas komisjon](#), et ainuüksi Natura 2000 võrgustik vajab hoolduseks ja arendamiseks 10 miljardit eurot aastas, millest 3,5% (323 miljonit eurot) kulub meredele.
- 30** ELi merenduspoliitikat rahastatakse mitmesugustest eraldi hallatavatest ELi rahastamisvahenditest. Praegused seiremehhanismid ei ole piisavalt üksikasjalikud, et anda täpselt aru ELi rahaliste vahendite summa kohta, mille komisjon või liikmesriigid on suunanud mere elurikkuse vähenemise tagasipööramiseks. Kogukulutused ELi merekaitsealade määramisele ja säilitamisele on endiselt teadmata.
- 31** Meie analüüs näitab, et kogu 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus on ELi vahenditest mere elurikkusele seni eraldatud ligikaudu 600 miljonit eurot. Neid vahendeid haldab kas komisjon otse (nt programmid LIFE (150 miljonit eurot) ja „Horisont“ (62,4 miljonit eurot)), või koostöös liikmesriikidega, eelkõige Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (377 miljonit eurot) ja ühtekuuluvuspoliitika fondide (18,2 miljonit eurot) kaudu (vt [V lisa](#)).

- 32** Ühelgi kolmest külastatud liikmesriigist ei olnud riigi tasandil koondülevaadet spetsiaalselt merekaitsealadele eraldatud ELi rahalistest vahenditest ega igal kaitsealal rahastatud projektidest, mis piirab vastutust ja raskendab kaitsealade võrgustike strateegilist haldamist. Projektide kohta eraldi oli finantsteave siiski sageli kättesaadav.
- 33** Leidsime, et konkreetselt merekaitsealadele suunatud ELi rahaline toetus oli elurikkuse üldise rahastamisega võrreldes suhteliselt väike ja mitme rahastamisvahendi vahel killustatud. ELi rahalistel vahenditel on oluline ja sageli keskne roll merekaitsealadega seotud katseprojektide ja analüütilise töö toetamisel. Need üksi ei ole aga mõeldud merekaitsealadel toimuva majandamis-, seire- ja jõustamistegevuse ning uuenduslike lahenduste kasutuselevõtu pikaajaliseks rahastamiseks.

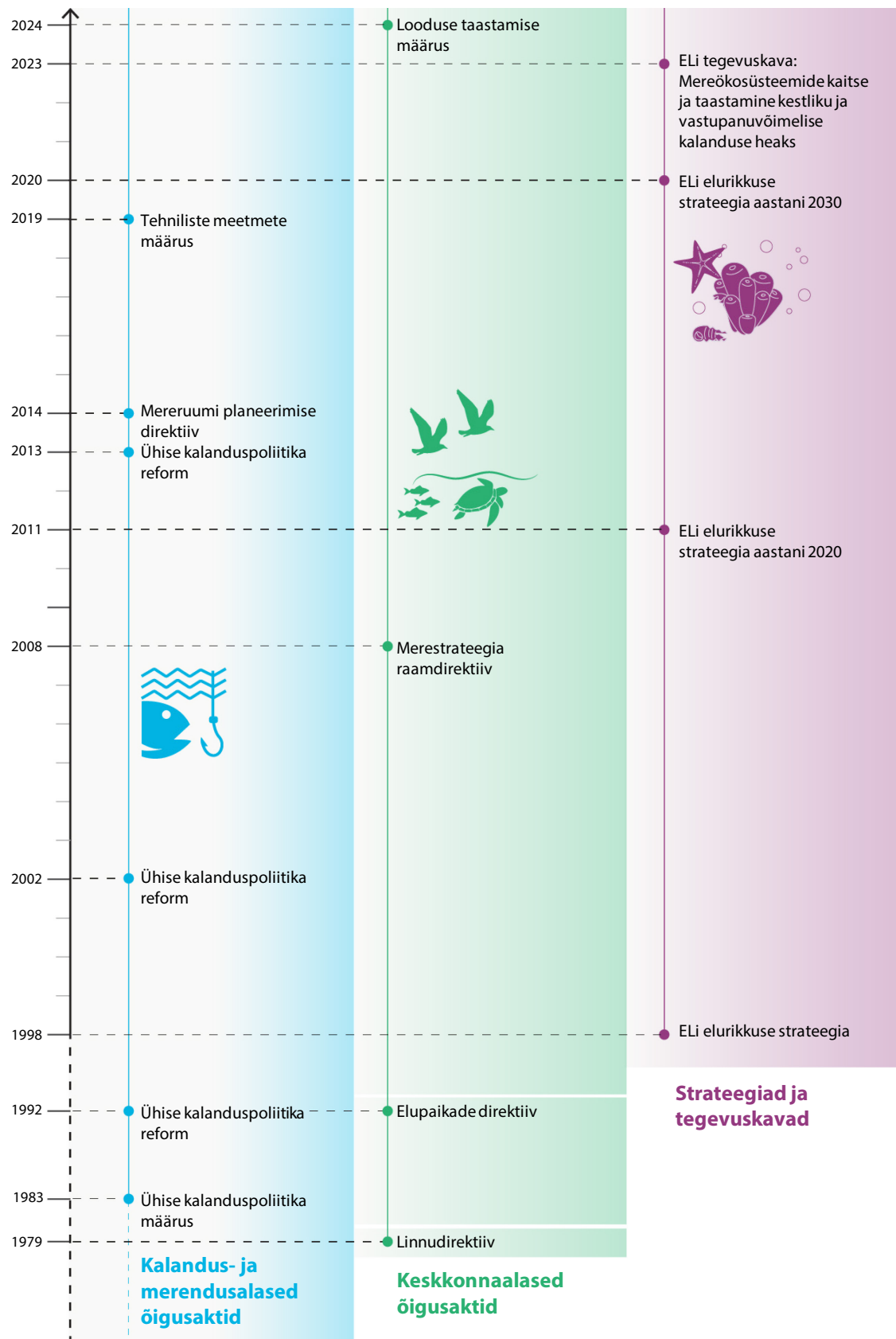
ELi raamistikul on raskusi ühtlase kaitsetaseme tagamisega

- 34** ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 pannakse rõhku merekaitsealade ulatuse laiendamisele. Merekaitsealaks nimetatavate merealade arvu suurendamisest üksi siiski ei piisa; nimetamisega peavad kaasnema meetmed, mis tagavad tõhusa kaitse ja annavad kaitsealaseid tulemusi.
- 35** Hindasime, kas ELi õigusraamistikuga nähti ette vajalikud mehhanismid, et jõuda nimetamisest reaalse kaitseni. Uurisime komisjoni toetust liikmesriikidele merekaitsealade kindlaksmääramisel ja nimetamisel. Pöörasime erilist tähelepanu kalandusele, arvestades selle ökoloogilist mõju mereökosüsteemidele ja kalavarude majandamise meetmete keskset rolli kaitsealadel kaitse-eesmärkide saavutamisel.

ELi pikaajaline õigusraamistik kaitsealade määramiseks

- 36** Merekaitsealade määramist ELis toetab õigusraamistik, mis on välja töötatud rohkem kui nelja aastakümne jooksul (*joonis 3*). 1979. aasta [linnudirektiiv](#) ja 1992. aasta [elupaikade direktiiv](#) annavad liikmesriikidele selge õigusliku aluse ökoloogiliselt oluliste merealade kindlaksmääramiseks ja Natura 2000 alade määramiseks. Kõigil neil peavad olema konkreetsest alast lähtuvad kaitse-eesmärgid ja nende saavutamiseks tuleb võtta vajalikud kaitsemeetmed. Direktiividega edendatakse ka piiriülest koostööd ühiste piirkondade vahel, et tagada kaitsealade sidus võrgustik.
- 37** Kuigi 2008. aasta [merestrateegia raamdirektiiv](#) ei keskenduta üksnes merekaitsealadele, on üks selle eesmärkidest suurendada nende ökoloogilist tõhusust, tagades, et need aitavad kaasa mereökosüsteemide heale seisundile laiemalt. Direktiiviga kehtestatakse õigusraamistik mere hea keskkonnaseisundi saavutamiseks, nõudes liikmesriikidelt strateegiate rakendamist, milles käsitletakse selliseid survetegureid nagu reostus, prügi ja elurikkuse vähenemine.
- 38** 2014. aasta [mereala ruumilise planeerimise direktiiv](#) täiendab seda õigusraamistikku, nähes ette integreeritud mereala ruumilise planeerimise, et tasakaalustada mitmesugust inimtegevust – näiteks kalapüüki, vesiviljelust, laevandust ja avamereenergiat – kaitsega. Liikmesriigid võivad lisada merekaitsealad riiklikesse merenduskavadesse, et vähendada konflikte tööstusliku kasutamise ja keskkonnanäesmärkide vahel.

Joonis 3 | ELi merekeskkonna kaitse raamistik

Allikas: kontrollikoda.

- 39** Komisjon võib alata meetmeid liikmesriikide vastu, kelle tegevust peetakse ELi õiguse rikkumiseks. Auditi toimumise ajal oli Euroopa Liidu Kohtus käimas kolm [rikkumiseelset dialoogi](#) ja 24 [rikkumismenetlust](#) seoses Natura 2000 mereosaga.

Kaitsealade määramine ei too iseenesest kaasa kaitse- või tegevuspiiranguid

- 40** Liikmesriigid teevad kindlaks, esitavad ja määravad Natura 2000 alad ja riiklikud kaitsealad. Liikmesriikide toetamiseks on komisjon välja andnud mitu juhenddokumenti. Peamised väljaanded on 2012. aasta [suunised Natura 2000 võrgustiku loomiseks merekeskkonnas](#), 2019. aasta suunised elupaikade direktiivi artikli 6 tõlgendamise kohta – [Natura 2000 alade kaitsekorraldus](#) ning komisjoni 2022. aasta [kriteeriumid ja suunised kaitsealade määramise kohta](#).
- 41** Kaitsealade määramise peamised suunised avaldati 2022. aastal – kaks aastat hiljem, kui oli kavandatud ELi elurikkuse strateegias aastani 2030. Suunistes määratletakse „range kaitse“ strateegia 10% suuruse eesmärgi kontekstis. Määratlus vastab Rahvusvahelise Looduskaitseliidu² [kaitsealade majandamise kategooriate kohaldamise suunistes](#) toodud kategooriale Ia – „loodusreservaat“ ja kategooriale Ib – „põlisloodusala“ ning osaliselt kategooriale II – „rahvuspargid“. Kuna aga komisjoni suunistes ei ole toodud kaitsekategooriate ühtlustatud klassifikatsiooni ja vastavaid lubatud tegevusi alade puhul, mis ei kuulu range kaitse alla, puudub ka ELi üldine merekaitsealade määratlus ([2. selgitus](#)).

² Rahvusvaheline Looduskaitseliit (IUCN) on 1948. aastal asutatud juhtiv ülemaailmne asutus, mis tegeleb looduskaitse ja kestliku arenguga. Liit pakub teadmisi, vahendeid ja poliitilisi suuniseid, koostades muu hulgas IUCNi autoriteetset [ohustatud liikide punast raamatut](#).

2. selgitus

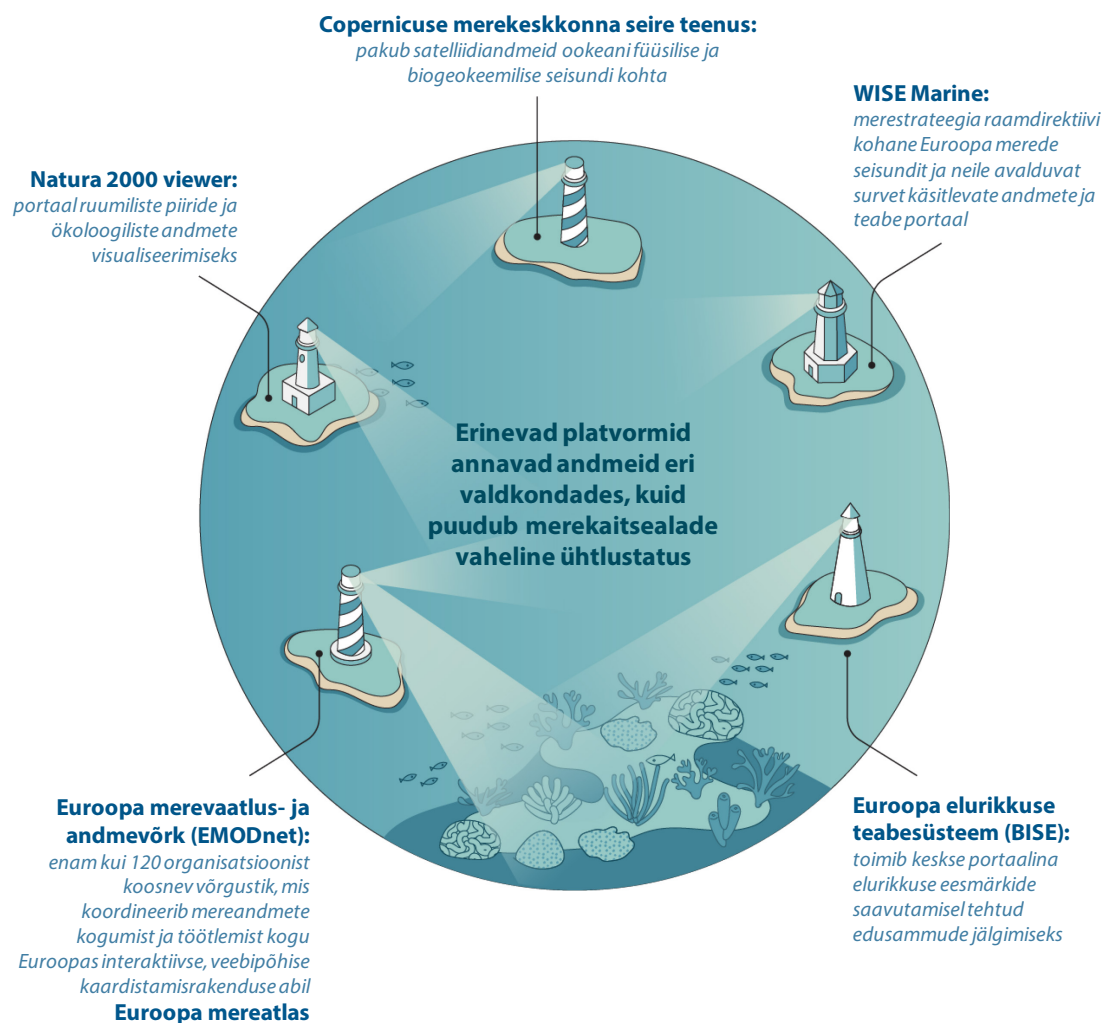
Merendustegevuste maatriks, mis võib olla asjakohane iga Rahvusvahelise Looduskaitseliidu majandamiskategooria puhul

	Rangelt kaitstud		Tavaline merekaitseala				
	Loodusreservaat	Pölisloodusala	Rahvuspark	Looduslik mälestis või iseärasus	Elupaiga/liigi majandamisala	Kaitsealune maastik või mereala	Kaitsealad, kus loodusvarasid kasutatakse säästvalt
Tegevusvaldkonnad	I a)	I b)	II	III	IV	V	VI
Uuringud: mittekaevandavad	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Mittekaevandav traditsiooniline kasutus	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Taastamine/parandamine kaitse eesmärgil	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Traditsiooniline kalapüük/korje	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Mittekaevandava iseloomuga vabaajategevus (nt sukeldumine)	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Suuremahuline intensiivne turism	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Laevandus	Ei	Ei	Varieeruv	Varieeruv	Jah	Jah	Jah
Uuringud: kaevandavad	Varieeruv	Varieeruv	Varieeruv	Varieeruv	Jah	Jah	Jah
Taastuenergia tootmine	Ei	Ei	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah
Taastamine/tõhustamine muudel põhjustel	Ei	Ei	Varieeruv	Varieeruv	Jah	Jah	Jah
Kalapüük/korje: harrastustegevus (kestlik)	Ei	Ei	Ei	Ei	Varieeruv	Jah	Jah
Kalapüük/korje: kohalik kalapüük (kestlik)	Ei	Ei	Ei	Ei	Varieeruv	Jah	Jah
Suuremahuline kalapüük ja vesiviljelus	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei
Vesiviljelus – väikesemahuline	Ei	Ei	Ei	Ei	Varieeruv	Jah	Jah
Tööd (nt sadamad, süvendustööd)	Ei	Ei	Ei	Ei	Varieeruv	Jah	Jah
Töötlemata jäätmete ärajuhtimine	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	Varieeruv	Varieeruv
Kaevandamine, nafta ja gaasi ammutamine	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei

Allikas: Rahvusvahelise Looduskaitseliidu suunised kaitsealade majandamise kategooriate kohaldamise kohta.

- 42** Kaitse-eesmärkide saavutamiseks tuleb piirata inimtegevusest tingitud survet. ELi õigusaktid ei sisalda aga selliseid nõudeid, millega kehtestataks kaitsealadel tegevuspiirangud (nt kaevandamis- ja hävitamistegevuse keelustamine). Komisjon leiab, et merekaitsealade määramine ei tähenda tingimata inimtegevuse täielikku piiramist, vaid pigem tõhusate majandamismeetmete kehtestamist kooskõlas alade kaitse-eesmärkidega. Komisjon ei ole aga välja töötanud ühist majandamisstandardit ega konkreetset metoodikat, et hinnata, millised tegevused on konkreetse merekaitseala kaitse-eesmärkidega kooskõlas ja milliseid tuleb keskkonna-, majandus- ja sotsiaalmõju arvestades piirata.
- 43** Kaitsekategooriate ühtlustatud klassifikatsiooni ja vajalike piirangute hindamise ühise metoodika puudumine jätab kaitsevajaduste ja vastavate meetmete määratlemise suures osas liikmesriikide ülesandeks. Sellest tulenevalt võib kaitse [alade ja liikmesriikide kaupade](#) [erineda](#), isegi Natura 2000 aladel.
- 44** Komisjon haldab mitut paralleelset andmeteenust, mis pakuvad järelevalveteavet konkreetsete algatuste kohta ([joonis 4](#)).

Joonis 4 | Peamised merega seotud andmeteenused

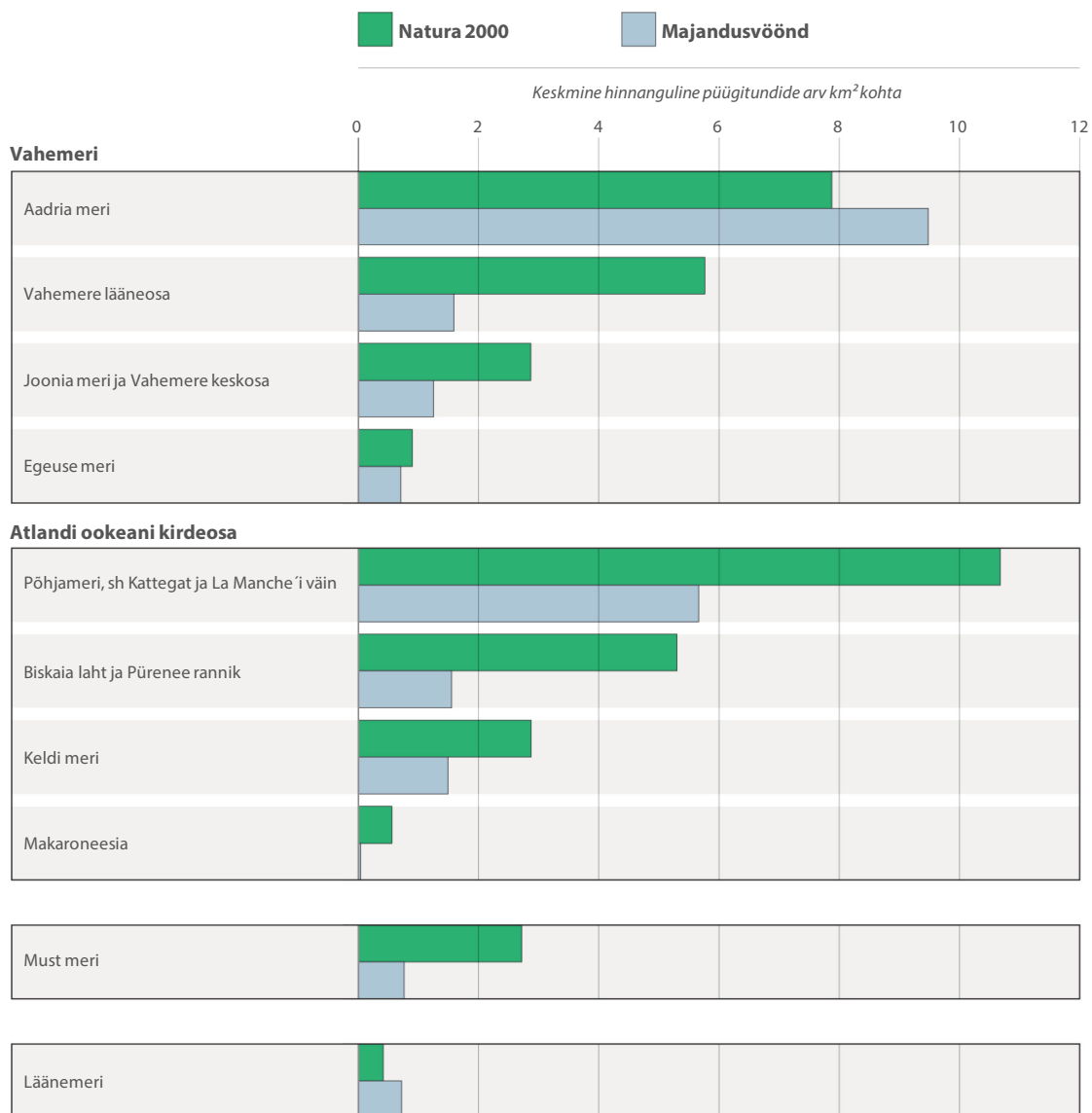
Allikas: kontrollikoda.

- 45** Hoolimata sellest näilisest teaberohkusest ei esita komisjon standarditud andmeid konkreetsete kaitse-eesmärkide, keskkonnatingimuste ega konkreetsete merekaitsealade elurikkuse näitajate kohta. Sõltumatud algatused, nagu [ProtectedSeas navigator](#) või [Protected Planet](#), püüavad neid puudusi kõrvaldada. Nende ulatus piirdub aga merekaitsealapõhiste avatud andmetega, millel puudub laiem keskkonna- või sotsiaalne kontekst.

Püügipiirkondade kaitse on keeruline ja aeganõudev

- 46** Kalapüük on peamine inimtegevusest merekeskkonnale tuleneva surve tegur. Mereorganismide ulatuslik ammutamine ja merepõhja kahjustamine häirib ökoloogilist tasakaalu ja vähendab mere elurikkust. Mere bioloogiliste ressursside kaevandamise intensiivsus merekaitsealadel on **otseselt seotud** sellega, kui hästi need alad kaitset pakuvad (*lisa*).
- 47** Analüüsisime hinnangulist püügikoormust (mida mõnikord nimetatakse hinnanguliseks püügisurveks) ELi meredes. Eesmärk oli kontrollida, kas see erines sama merestrategia raamdirektiivi alampiirkonna vete vahel (*joonis 1*) nii Natura 2000 aladel kui ka neist väljaspool ELi liikmesriikide majandusvööndite piires.
- 48** Analüüsi üldised tulemused on esitatud *joonisel 5*. Meie arvutused näitavad, et hinnanguline püügikoormus Natura 2000 merealadel on 1,72 korda suurem kui väljaspool neid alasid. Ligikaudu 85% hinnangulisest püügikoormusest tuleneb püügitegevusest, mille puhul kasutatakse kõige hävitavaid põhjapüügivahendeid. Kaheksas mere allpiirkonnas oli kalapüügi mõju merekaitsealadel oluliselt suurem kui ümbritsevates vetes. Põhjameri paistab silma hinnangulise püügikoormusega oma Natura 2000 aladel (umbes 11 tundi km² kohta), mis on ligikaudu kaks korda suurem kui ümbritsevates vetes (umbes 6 tundi km² kohta).
- 49** Need tulemused võivad kajastada asjaolu, et **paljud rannikuäärsed merekaitsealad hõlmavad mõningaid kõige tootlikumaid püügipiirkondi**. Sellest hoolimata näitab suurem hinnanguline püügikoormus merekaitsealadel võrreldes ümbritsevate meredega ohtu mereliikide tõhusale kaitsele ja nõuab hoolikat järelvalvet.

Joonis 5 | Keskmise hinnanguline püügikoormus Natura 2000 merealadel ja neist väljaspool kümnes Euroopa mere allpiirkonnas

Märkus: näitajad arvatati hinnangulise püügitegevuse tundidena km² kohta aastas, lähtudes ülemaailmse kalapüügi seirekeskuse avaldatud laevade liikumistee kindlakstegemise automaatse süsteemi andmetest ([III lisa](#)) 10 Euroopa mere allpiirkonna kohta aastatel 2020–2024.

Allikas: kontrollikoja analüüs.

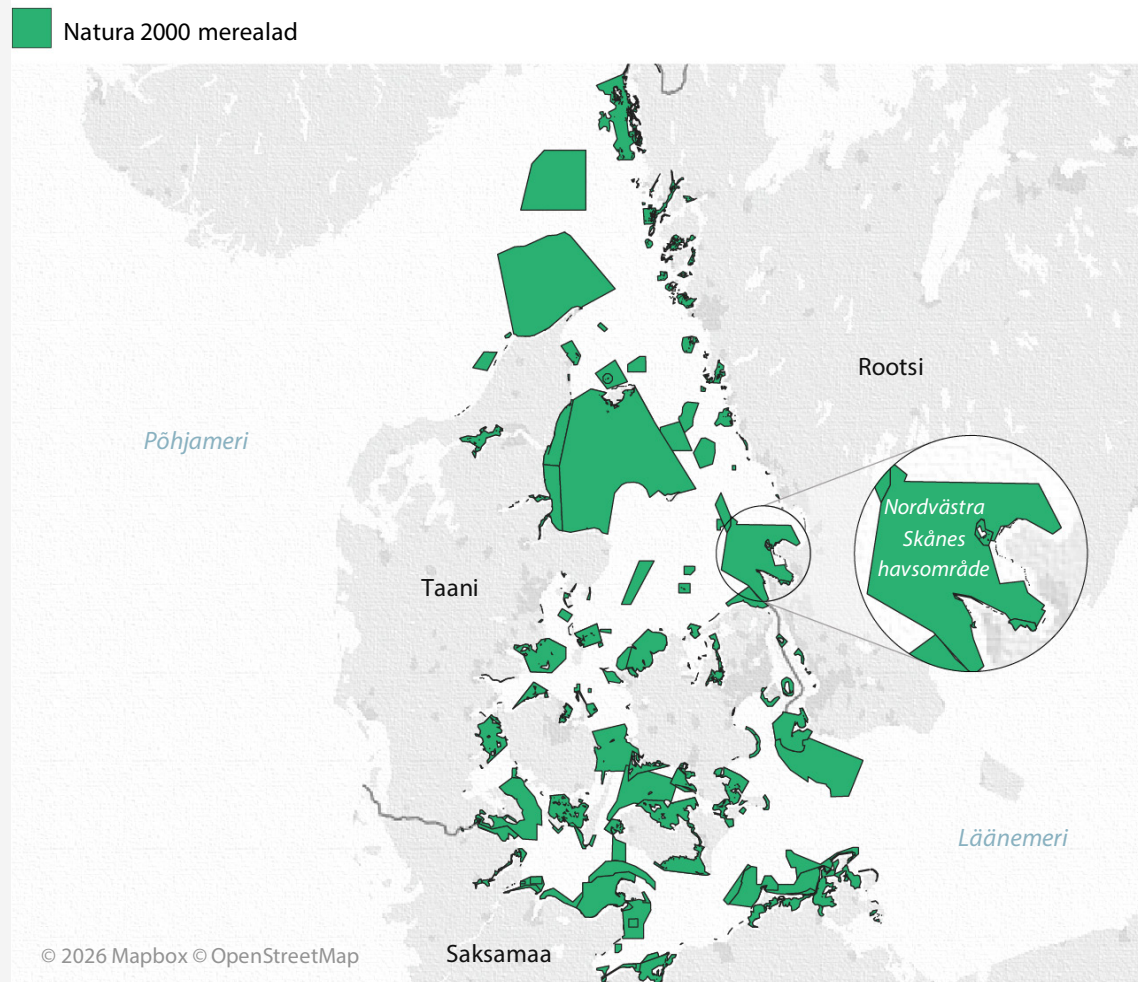
50 Kui püügitegevust on vaja kaitse eesmärgil piirata, kohaldatakse [ühist kalanduspoliitikat](#). Kalanduse kaitsemeetmeid võib võtta järgmistel viisidel.

- Liikmesriigid võivad võtta meetmeid enda kalalaevade suhtes (ühise kalanduspoliitika määruse artikli 11 lõige 1) või 12 meremiili raadiuses asuvate mõjutatud ELi kalalaevade suhtes pärast konsulteerimist komisjoni, asjaomaste liikmesriikide ja asjaomaste nõuandekomisjonidega (ühise kalanduspoliitika määruse artikkel 20).
- Komisjon võib võtta vastu delegeeritud õigusakte, milles täpsustatakse kaitsemeetmeid, milles võetakse arvesse asjaomaste püügipiirkondade ja muude piirkondade piirkondlikke eripärasid, kui meetmed mõjutavad rohkem kui ühe liikmesriigi kalalaevu (nt ühise kalanduspoliitika määruse artikli 11 lõiked 2 ja 3 ning tehniliste meetmete määruse artikkel 15).

51 Kui liikmesriik soovib, et komisjon kehtestaks kaitsemeetmed, mis mõjutavad teiste liikmesriikide kalalaevastikke, peab ta algatama vastava menetluse. See ühise kalanduspoliitika määruse artikli 11 kohane menetlus võib sageli olla keeruline. Algatav riik peab esitama teaduslikud tõendid ja taotlema ühist soovitusi teiste liikmesriikidega, kellel on selles piirkonnas kalapüügihuvi. See protsess võib kesta mitu aastat ning hõlmab läbirääkimisi teiste liikmesriikide ja erinevate sidusrühmadega ([3. selgitus](#)).

3. selgitus

Ühine soovitus kaitsemeetmete kohta Nordvästra Skånes havsområde Kattegati merepiirkonnas

Allikas: kontrollikoda Euroopa Keskkonnaametilt saadud andmete põhjal (2024).

Kattegat on Taani ja Rootsi vaheline merepiirkond, mis ühendab Läänemerd ja Põhjamerd. 6. novembril 2024 esitasid Rootsi, Taani ja Saksamaa koos Rootsi kui algatava liikmega ühiselt ettepaneku ELi tasandi kalandusmeetmete kohta Nordvästra Skånes havsområde Natura 2000 alal Kattegatis. Ühine soovitus sisaldab Rootsi ettepanekut kalandusalaste kaitsemeetmete kohta, mis põhinevad merekaitsealal saavutatavatel kaitse-eesmärkidel, sealhulgas:

- püügikeeluvööndi määramist, et välistada igasugune püügitegevus;
- kõigi liikuvate põhjapüügivahendite keelustamist kogu merekaitsealal;
- passiivpüüniste, õngejadade ja rüsadega püügi piiramist.

Taanil ja Saksamaal on asjaomaste kalavarude suhtes otsene majandamishuvi. Taani ja Rootsi on selles piirkonnas kehtestanud riiklikud kalandusnormid, Saksamaa laevadele aga piiranguid ei kehti. Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee hinnang esitati komitee [24.–28. märtsi 2025. aasta koosolekul](#). Komisjon võttis ühise soovitus vastu 7. aprillil 2026 ja see jõustus 6. juulil 2026 (komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2026/785). Määrusega karmistatakse kehtivaid püügipiiranguid ja sellega kohaldatakse kogu piirkonnas, sealhulgas püügikeeluvööndis, ühtset ELi raamistikku, millega kehtestatakse Saksamaa kalalaevadele samad piirangud kui Taani ja Rootsi laevastikele.

52 Enne delegeeritud määruse vastuvõtmist kõigi ELi kalalaevade kohta viib komisjon läbi oma analüüsid ja konsultatsioonid, mis on varem kestnud neljast kuust kuni nelja aastani. Seetõttu on komisjon alates ühise kalanduspoliitika vastuvõtmisest 2013. aastal avaldanud ainult kümme õigusakti, millega piiratakse kalapüüki ligikaudu 40 kaitsealal. Kuna merekaitsealade võrgustik hõlmab rohkem kui 6000 ala, mis vajavad elurikkuse strateegia eesmärkide saavutamiseks kaitset püügisurve eest, ei sobi olemasolevad ühise kalanduspoliitika vahendid keskkonaeesmärkide saavutamiseks lähitulevikus. [Ühise kalanduspoliitika määruse hindamisel](#) jõudis komisjon järeldusele, et artikli 11 rakendamine on osutunud keeruliseks ja aeglaseks.

53 Neid menetlusi kohaldades võib komisjon kehtestada püügikeelualad. Kuigi püügikeelualadel ja merekaitsealadel on erinevad esmased eesmärgid, erinevad õigusraamistikud ja korraldusasutused ([tabel 1](#)), võivad need praktikas täita sarnast eesmärki püügisurve vähendamisel. Näiteks hästi majandatud alaline püügikeeluala, kus kalapüük põhjatraaliga on piiratud või keelatud, võib kaitsta merepõhja elupaika.

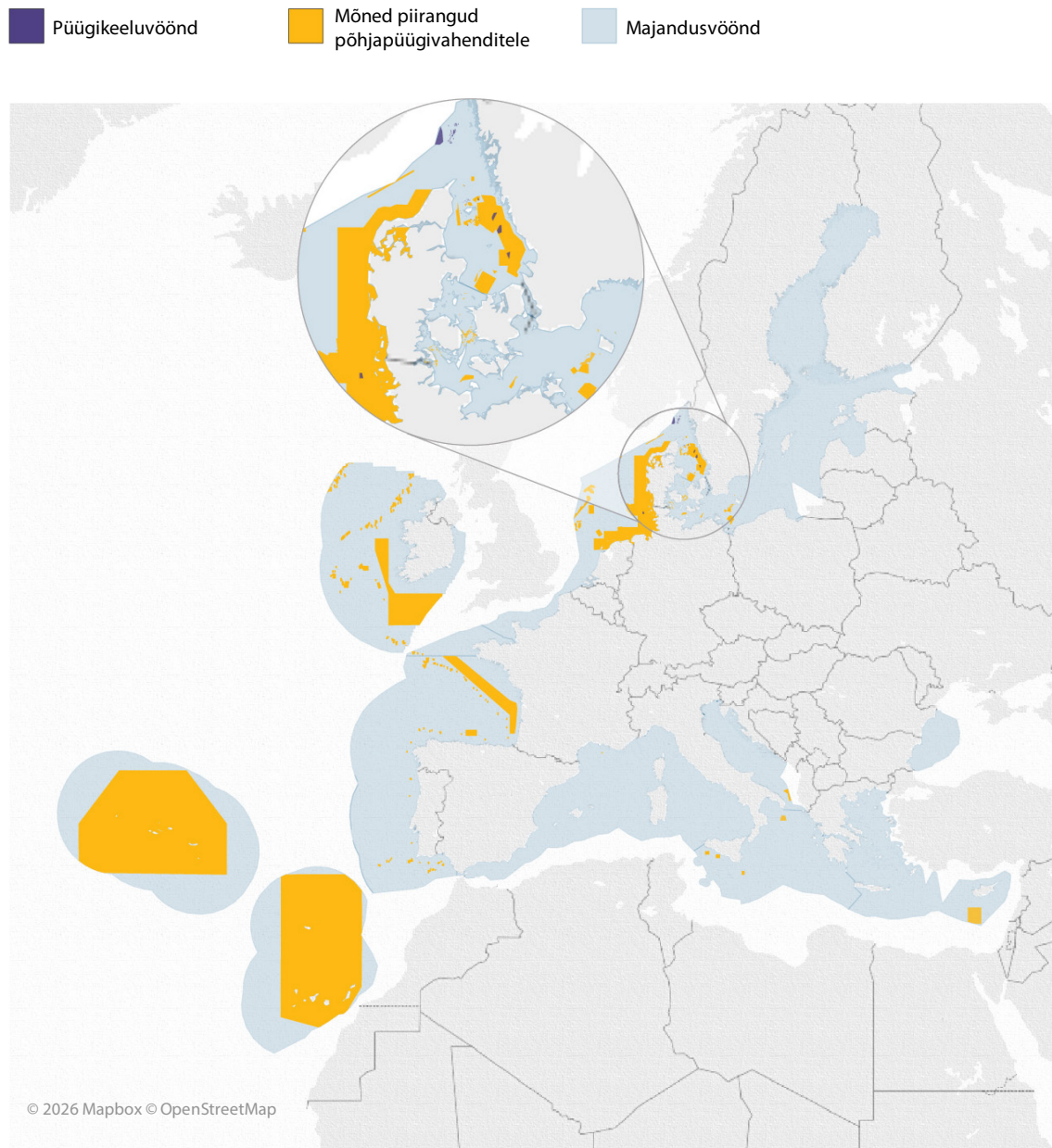
Tabel 1 | Peamised erinevused püügikeelualade ja merekaitsealade vahel

Element	Püügikeeluala	Merekaitseala
	Kalanduspoliitika	Keskkonnapoliitika
Esmane eesmärk	Kalavarude säästev majandamine, kaitstes kalade teatud eluetappe (nt kudemis- ja noorkalade elupaiku)	Ökosüsteemide ulatuslik säilitamine, elurikkuse, elupaikade ja kultuuripärandi kaitsmine
Peamine fookus	Konkreetsed töenduslikud kalaliigid või hävitavad püügivahendid (nt kalapüük põhjatraaliga)	Kogu mereökosüsteem, sealhulgas mittetöenduslikud liigid, elupaigad ja merepõhjastruktuurid
Korraldusasutus	Kalavarude majandamise organisatsioonid (nt riiklikud kalandusministeeriumid või piirkondlikud kalavarude majandamise organisatsioonid)	Keskkonnaministeeriumid, looduskaitseasutused või keskkonnaorganisatsioonid
Piirangud	Sageli suunatud konkreetsetele püügivahenditele või aastaegadele; muu inimtegevus (laevandus, turism) on harva piiratud	Võib piirata mitmesugust inimtegevust, mis mõnikord hõlmab tsoonideks jaotamist turismi ja teadusuuringute eemärkidel ning püügikeeluvööndite kehtestamist

Allikas: kontrollikoda.

- 54** Analüüsisime 296 alalist püügikeeluala, mis on kehtestatud ühise kalanduspoliitika ja Vahemere üldise kalanduskomisjoni eri vahendite alusel ja mille pindala on 1 259 288 km² (*IV lisa*) ning mis hõlmavad 15,1% merekaitsealade pindalast, sealhulgas 51 püügikeeluala (525 km²), kus igasugune kalapüük on alaliselt keelatud (püügikeeluvööndid). Nendega tagati range kaitse püügisurve eest 0,8%-l Põhjamerest. Üheski teises merepiirkonnas ei olnud ühise kalanduspoliitika eeskirjade alusel püügikeeluvööndeid kehtestatud. *Joonisel 6* on näidatud meie analüüsitud püügikeelualad.

Joonis 6 | Alaliste püügikeelualade kaart

Allikas: kontrollikoda ruumiliste hulknurkade ja vastavate õiguslike viidete põhjal, mille on esitanud Euroopa Kalanduskontrolli Amet (2026) ja Flandria mereinstituut (2026), ning kontrollikoja liigitus piiranguliikide kaupa.

Märkus: kaardil näidatud merepiirkonnad ja -piirid on esitatud üksnes käesoleva auditi jaoks ning põhinevad välistel andmestikel. Nende kujutamine ei piira ühegi territooriumi, merepiirkonna või piiri õiguslikku seisundit ega piiritlemist ning ei tähenda kontrollikoja ega ELi seisukohta seoses suveräänsuse, jurisdiktsiooni või merendusala nõuetega. Kaart on koostatud üksnes näitlikustavaks otstarbeks ja see ei kujuta endast kohaldatavate piirangute ametlikku ega õiguslikult siduvat esitust.

Keeruline, kuid vajalik tasakaal keskkonnakaitse ja sotsiaal-majandusliku mõju vahel

- 55** ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on elurikkuse kaitse määratletud nii keskkonnavalase vajaduse kui ka sotsiaal-majandusliku kohustusena. Mereökosüsteemide kohta on strateegias märgitud, et taastatud ja nõuetekohaselt kaitstud mereökosüsteemid toovad märkimisväärset tervisealast, sotsiaalset ja majanduslikku kasu rannikukogukondadele ja ELile tervikuna. Selles kutsutakse üles majandama kalavarusid merekaitsealadel ning võtma meetmeid, et vähendada kalapüügi mõju tundlikele elupaikadele ja liikidele.
- 56** Samal ajal rõhutatakse strateegias, et ELi elurikkusega seotud kohustuste täitmisel tuleks arvesse võtta sektorite, piirkondade ja liikmesriikide arvukaid probleeme. Selles juhitakse tähelepanu vajadusele uue juhtimisraamistiku järele, millega tagataks kõigi asjaomaste sidusrühmade kaas- ja ühisvastutus ELi elurikkusega seotud kohustuste täitmisel. Raamistik peaks toetama sidusrühmade dialoogi ja kaasavat juhtimist eri tasanditel.
- 57** Uurisime Rahvusvahelise Looduskaitseliidu välja töötatud majandamise tõhususe jälgimise vahendi (METT-4) abil, kuidas on keskkonnakaitse eesmärgid tasakaalus sotsiaal-majanduslike kaalutluste ja sidusrühmade tegeliku kaasamisega ([VI lisa](#)).

Märkimisväärsed andmelüngad takistavad kaitsemeetmete sotsiaal-majandusliku mõju hindamist

- 58** Tuginedes elurikkuse strateegiale aastani 2030, võttis komisjon 2023. aasta veebruaris kalanduspoliitika paketi osana vastu [ELi tegevuskava](#) mereökosüsteemide kaitsmiseks ja taastamiseks kestliku ja vastupanuvõimelise kalanduse heaks. Kava eesmärk oli saavutada ELi keskkonnapoliitika ja ühise kalanduspoliitika sidusam rakendamine kolme kestlikkuse samba, st keskkonna-, majandus- ja sotsiaalsambaga.
- 59** Tegevuskava üks eesmärk oli kaasa aidata kalavarude kestliku taseme saavutamisele ja säilitamisele. Selles rõhutati vajadust parandada püügivahendite selektiivsust, vähendada kalanduse mõju tundlikele liikidele ja merepõhjale ning toetada kalandussektorit, teadusuuringuid, rakendamist, juhtimist ja sidusrühmade kaasamist.
- 60** Tegevuskavas toonitati ka tungivat vajadust kaitsta merepõhja elupaiku ja need taastada. Seetõttu kutsuti selles liikmesriike üles võtma vastu riiklikke meetmeid või esitama ühiseid soovitusi, et keelata 2024. aastaks liikuv põhjapüük merekaitsealadel, mis on Natura 2000 alad, ning lõpetada 2030. aastaks järk-järgult põhjapüük kõigil merekaitsealadel. Leidsime näite sellistest riiklikest meetmetest ainult ühes külastatud liikmesriigis ([4. selgitus](#)).

4. selgitus

Põhjatraaliga kalapüügi keeld merekaitsealadel

Rootsi otsustas muuta oma kalandusmäärust, et kehtestada üldine põhjatraaliga kalapüügi keeld merekaitsealadel 3–4 meremiili kaugusel Rootsi rannikust, kuhu pääsevad ainult Rootsi laevad. Keeld jõustus 1. juulil 2026. Rootsi merendus- ja veemajandusamet võib teha erandeid, kui lubatud tegevus ei kahjusta merekaitseala eesmärki.

Amet peab enne erandi tegemist konsulteerima ka valdkonna eest vastutava korraldusametusega. Ühe merekaitseala, Kosterfjorden Väderöfjordeni puhul otsustas amet hinnangu põhjal, et krevetitraalpüük võib ala teatud osades jätkuda, kuna see ei mõjuta negatiivselt ala kaitse-eesmärke.

- 61 Komisjoni 2023. aasta tegevuskavas tunnistati, et liikuva põhjapüügi järkjärgulisel lõpetamisel merekaitsealadel oleks sotsiaal-majanduslik mõju teatavatele ettevõtjatele ja kogukondadele. See näitab, kui oluline on selliste meetmete kavandamisel ja rakendamisel teha põhjalikke sotsiaal-majanduslikke hindamisi. Meie analüüs [kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee](#) 2024. ja 2025. aasta [täiskogu aruannete](#) kohta näitab aga, et andmete puudumine takistab sageli kavandatud meetmete sotsiaal-majandusliku mõju nõuetekohast hindamist.
- 62 Rannapüügilaevastike puhul esineb andmelünki, kuna kuni 2026. aastani [ei pidanud](#) alla 15 meetri pikkused laevad olema varustatud laevaseiresüsteemiga. See takistas ametiasutustel täpselt kvantifitseerida kaitsealadega seotud väljatõrjumisriske või nende majanduslikku mõju haavatavas olukorras väikekaluritele. Leidsime ka, et süstemaatilist määramisjärgset sotsiaal-majanduslikku seiret enamasti ei tehtud. Selle põhjuseks töid liikmesriigid kohaliku tasandi hindamise standardmeetodite puudumisele. Seetõttu tuginevad ametiasutused kaitsemeetmete majanduslike tulemuste prognoosimisel või põhjendamisel sageli pigem kvalitatiivsetele hinnangutele või rahvusvahelistele juhtumiuuringutele kui alapõhistele riiklikele majandusandmetele.

Sidusrühmade suurem osalemine, kuid mitte alati juhtimisprotsessides

- 63** Sidusrühmade tõhus osalemine on merekaitsealade pikaajalise edu ja sotsiaalse kestlikkuse alus. Sidusrühmade kaasamine on vajalik, et suurendada usaldust kaitseprotsessi vastu. Mereökosüsteemide tegevuskavas rõhutatakse, et keskkonna- ja kalavarude majandamise meetmete edukas rakendamine nõuab kõigi sidusrühmade toetust ning et meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel on oluline läbipaistvus, koostöö, teavitustegevus, teave ja kaasatus.
- 64** Varem, eelkõige Natura 2000 võrgustikus, kasutati esimeste kaitsealade määramisel sageli ülalt-alla lähenemisviisi, seades esikohale teaduslikud keskkonnakriteeriumid ning jättes tähelepanuta sidusrühmade kaasamise. Liikmesriigid, keda me külastasime, lähevad nüüd üle süstemaatilisele ja ametlikule konsulteerimisele sidusrühmadega. Prantsusmaa saab ametlikku sisendit oma mereranniku nõukogult ([Conseil Maritime de Façade](#)), mis koondab peamisi sidusrühmi. Iirimaa liigub aktiivsema sidusrühmade kaasamise suunas ([5. selgitus](#)) ja Rootsi teeb ulatuslikku kohapealset koostööd. Üle poole (56%) küsitletud alade haldajatest leiab, et kohalike inimeste, sidusrühmade ja kaitsealade haldajate vahel on avatud teabevahetus ja usaldus.

5. selgitus

Avalik konsultatsioon traalpüügi keelu kohta

Kilud on Iirimaa vetes elavad väikekalad ning rikkalik valguallikas vaalade, muude vaalaliste ja merelindude jaoks.

2019. aasta poliitikadirektiiviga nr 1 keelati üle 18 meetri pikkustel kalalaevadel traalide ja nootade kasutamine kuue meremiili laiuses rannikuvööndis. Keeld tühistati peatselt Iirimaa High Courti [otsusega](#), kuna konsulteerimisprotsessis esines menetluslikke puudusi, mis mõjutasid sidusrühmade õigust olla ära kuulatud.

2024. aastal algatas Iirimaa valitsus [avaliku konsultatsiooni traalpüügi kohta kuue meremiili laiuses vööndis](#), mis viis lõpuks uue katseni.

2025. aasta juulis [teatas](#) Iirimaa valitsus oma kavatsusest kehtestada kilu püüdvatele suurtele laevadele teatavad traalpüügi piirangud. [2025. aasta poliitikadirektiiviga nr 1](#) sätestati, et kuuemeremiilises vööndis kilu püüdvatel üle 18 meetri pikkustel laevadel on traalpüügiks vaja luba, nende suhtes on alates 2025. aasta oktoobrist kohaldatud kvoodipiirangut ja nad on täielikult keelustatud alates 2026. aasta oktoobrist.

- 65** Vaatamata nendele struktuursetele täiustustele jäid küsitletud sidusrühmad seisukohale, et kiirustamine piiras sageli nende suutlikkust teha tehnilisi analüüse või mõjutada sisuliselt lõplikke regulatiivseid piire. Uuringu tulemused (punkt **69**) näitavad, et 18% sidusrühmadest panustab kõigisse majandamisotsustesse (nt ühine majandamine) ning 44% annab mõningase panuse aruteludesse.
- 66** Kaasava juhtimise raames nõuetekohaselt majandatud merekaitsealad, mille kaitsemeetmete kavandamises ja rakendamises osalevad sidusrühmad, nagu kohalikud kogukonnad ja kalandussektori esindajaid, aitavad suurendada nende õiguspärasust ning ühendada kaitse-eesmärgid edukalt majanduslike ja sotsiaalsete tulemustega (**6. selgitus**).

6. selgitus

Näide kaasavast juhtimisest

Iroise'i merelooduspark kanti 2014. aastal IUCNi rohelisse nimekirja. IUCNi roheline nimekirja standardis hinnatakse nelja komponenti: hea valitsemistava, usaldusväärne kavandamine ja planeerimine, tõhus majandamine ja edukad kaitsetulemused.

Park loodi 2007. aastal Finistère'i ranniku lähedal Seini saare, Ouessanti ja territoriaalmere piiride vahel ning selle pindala on ligi 3400 km². See on tuntud oma rikkalike loodusvarade, traditsioonilise kalapüügi, avamere tuletornide ja mitmekesise eluslooduse poolest – alates kümnetest vetikaliikidest kuni mereimetajate ja -lindudeni. Park hõlmab mitut Natura 2000 ala.

Seda haldab Prantsusmaa elurikkuse amet, mis on riigiasutus. Amet viib ellu pargi juhatuse vastu võetud otsuseid. Juhatusse kuuluvad kõik merekeskkonnaga seotud pooled, kes on huvitatud kõnealuse piirkonna kaitsmisest: valitsusasutused, kohalikud omavalitsused, merendusspetsialistide esindajad, keskkonnakaitseühingud, kasutajad ja teaduseksperdid.

Allikas: IUCNi roheline nimekiri.

- 67** Meie küsitluse tulemused näitavad, et ettevõtjate kaasamise tase on ebaühtlane. Ainult 21% aladest hoiab regulaarset sidet ja teeb tihedalt koostööd kaubalaevade kasutajatega; 44% teeb seda aeg-ajalt ja 18% teeb väga vähe koostööd või ei tee seda üldse. Suhted turismiettevõtjatega on samuti erinevad: 31% alade haldajatest teatas heast koostööst, 31% piiratud kontaktidest ja 17% ei tee praktiliselt mingit koostööd.

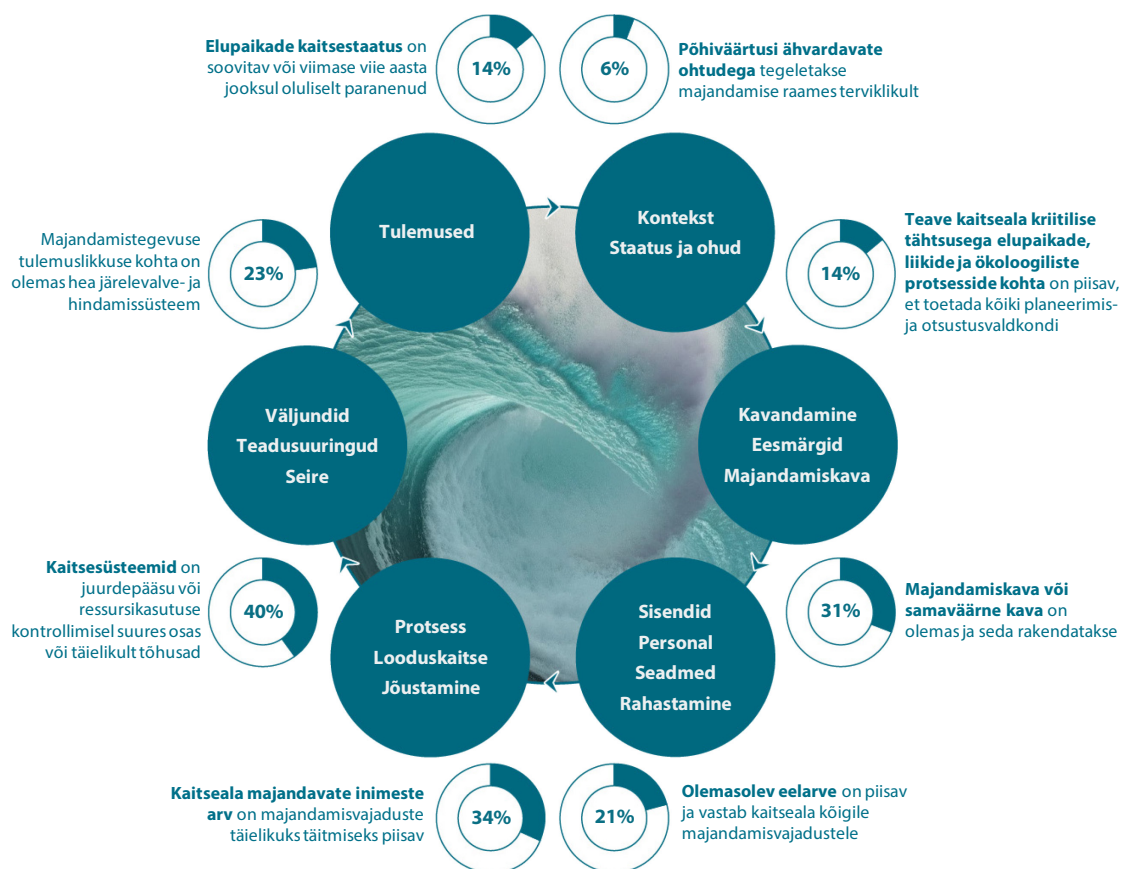
Puuduliku majandamise ja rakendamise tagajärjeks on kehvad kaitsetulemused

- 68** ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on sätestatud, et kõiki kaitsealasid tuleks tõhusalt majandada, määrata kindlaks selged kaitse-eesmärgid ja -meetmed ning neid asjakohaselt jälgida. ELi merekaitsepoliitika tõhusus sõltub selle jõulisest rakendamisest ja jõustamisest 22 rannikuäärse liikmesriigi poolt, kes jagavad komisjoniga vastutust merekaitsealasid käsitlevate ELi keskkonnavalaste õigusaktide ja nendega seotud strateegiate rakendamise eest.
- 69** Uurisime, kas valitud liikmesriigid olid võtnud kasutusele asjakohased majandamistavad, kasutades võrdlusraamistikuna paindlikku majandamismudelit. Mõõdetavate tulemuste saamiseks kasutasime METT-4 meetodit. Protsendimäärade arvutamise meetodika on esitatud [VI lisas](#). Kinnitasime saadud hinnangut auditikülastuste ja 15 merekaitseala dokumentide kontrollimisega auditeeritud liikmesriikides. Lisaks analüüsisime avalikult kättesaadavaid andmekogumeid, et hinnata ELi merekaitsealade geograafilist ja ökoloogilist seisundit.

Enamik kaitsealasid ei rakenda paindlikku kaitsekorraldust

- 70** [Paindlik majandamine](#) on ringlusprotsess, milles seatakse esikohale pidevõpe, integreerides varasemast tulemuslikkusest saadud tagasiside tulevasse strateegilisse planeerimisse. Selle lähenemisviisi puhul kasutatakse süstemaatilist hindamist, et teha kindlaks, kas konkreetsed sekkumised on saavutanud kavandatud kaitse-eesmärgid, võimaldades seeläbi tõenditel põhinevaid kohandusi.
- 71** [Joonisel 7](#) on kujutatud paindliku majandamise kontseptsiooni ja esitatud küsitletud juhtide kõige positiivsemad vastused.

Joonis 7 | Paindliku majandamisahel ja merekaitsealade haldajate arvamused

Allikas: kontrollikoda vahendi METT-4 tulemuste põhjal.

Kaitse-eesmärgid ja majandamiskavad

- 72** Linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi kohaselt peavad Natura 2000 aladel olema alapõhised kaitse-eesmärgid. Elurikkuse strateegias ning komisjoni 2022. aasta kriteeriumides ja suunistes kaitsealade määramise kohta rõhutati seda nõuet veelgi, toonitades, et kõigil kaitsealadel peaksid olema selgelt määratletud kaitse-eesmärgid ja -meetmed.
- 73** Vahendi METT-4 abil uuritud merekaitsealade haldajate hinnang näitas, et 86% meie auditivalimisse kuuluvatest kaitsealadest oli kehtestanud eesmärgid. Ainult 23% neist majandati aga kaitse-eesmärkide saavutamist silmas pidades. Kokku 63% merekaitsealadest teatas, et kuigi eesmärgid olid kehtestatud, majandati alasid eesmärkide saavutamiseks vaid osaliselt. Võrdlesime seda hinnangut Euroopa Keskkonnaametile (EEA) esitatud 3648 Natura 2000 mereala andmetega ning leidsime, et 59% aladest olid koostanud või koostamas alapõhiseid majandamiskavasid.

- 74** Linnudirektiivis ja elupaikade direktiivis ei nõuta sõnaselgelt iga ala majandamiskava, kuid komisjon soovib seda siiski, kuna see hõlbustab kaitse kavandamist ja sidusrühmade kaasamist. Komisjoni 2022. aasta suunistes on sätestatud, et tõhusat majandamist peavad toetama majandamiskavad, mis hõlmavad tugevaid järelevalve- ja läbivaatamismehhanisme.
- 75** Kokku 80% meie küsitluses osalenud alade haldajatest ütles, et neil on majandamiskava. Neist 31% sõnul rakendatakse seda nõuetekohaselt, 40% sõnul osaliselt ja 9% sõnul seda ei rakendata. 20% alade haldajatest märkis, et majandamiskava puudub. Majandamiskavad ei ole õiguslikult nõutavad, kuid nende puudumine võib viidata nõrgale või olematule majandamistegevusele.

Rahastamine ja personal

- 76** Tõhusaks majandamiseks on vaja selgeid eesmärgi, nagu elurikkuse säilitamine ja kalavarude suurendamine, mis nõuavad pidevat, piisavalt rahastatud, koostööpõhist ja pikaajalist tegevust, mida viivad ellu kvalifitseeritud töötajad. Üle 63% küsitletud alade haldajatest ütles, et neil ei olnud piisavalt töötajaid (9%) või oli neid majandamisülesannete täitmiseks liiga vähe (55%). Sellele vaatamata leidis 51% vastanutest, et nende töötajate teadmised ja oskused on hästi kooskõlas nende kaitsealade konkreetsete majandamisvajadustega.
- 77** Merekaitsealade tegevust rahastatakse riigieelarvest. Meie küsitluses ütles 62% vastanutest, et nende eelarve on elementaarse majandamise jaoks vastuvõetaval tasemel. Rahaliste vahendite stabiilsus on siiski väga muutlik: 40% aladel kindel rahastamine puudub või on see minimaalne ja nad sõltuvad täielikult erinevatest välisallikatest. Ainult 14%-l oli kindel eelarve ja 49% alade haldajatest ütles, et neil ei ole oma ülesannete täitmiseks piisavalt rajatiseid ja seadmeid.

Jõustamine

- 78** Kuigi digitaalsed seire- ja laevaseiresüsteemid on sagedases kasutuses, ei ole nende andmete põhjal tegutsemiseks tihti piisavalt inim- ja logistilisi ressursse. Kokku 37% uuritud aladest teatas kas kaitse puudumisest või ebapiisavast kaitsest, hoolimata asjaolust, et 48%-l töötajatest oli vähemalt vastuvõetav suutlikkus jõustada kaitseala käsitlevaid õigusakte ja eeskirju. See tähendab, et avastatud rikkumisi ei olnud võimalik muuta tõhusaks heidutusmeetmeks. Seega, kuigi paljudel kaitsealadel on järelevalvesuutlikkus, puuduvad neil sageli jõuliseks jõustamiseks vajalikud õiguslikud vahendid või logistiline tugi.

Teadusuuringud ja seire

- 79** Merekaitsealad on väärtuslikud paigad teadusuuringute tegemiseks ja mereökosüsteemide tundmaõppimiseks. Neid teadmisi tuleks jagada alade haldajatega, et parandada juhtimisotsuseid. Kokku 62% küsitletud alade haldajatest teatas märkimisväärselt uurimistööst, kuid ainult 11% leidis, et uuringute ja teadustöö integreeritud programm vastab täielikult majandamisvajadustele.
- 80** Lisaks teadusuuringutele peaks majandamiskavade või samaväärsete vahendite rakendamine hõlmama ametlikke seire- ja läbivaatamismehhanisme, et hõlbustada vajalikke tulemuspõhiseid kohandusi. Kuid ainult 23% küsitletud alade haldajatest ütles meile, et nad on majandamisahela edukalt sulgenud, kasutades oma kaitsetegevuse aktiivseks täiustamiseks ja parandamiseks töökindlaid seiresüsteeme. Ülejäänud kehtivate vastuste puhul (63% küsitletud alade haldajatest) puudus seire üldse (9%) või seireandmeid koguti sihtotstarbeliselt ja struktureeritud tulemusi ei sisestatud juhtimissüsteemi (54%). Sellest tulenevalt oli seire enamikul juhtudel pigem passiivne kui aktiivne paindliku majandamise vahend.
- 81** Auditikülastuste käigus küsitletud alade haldajad ütlesid, et süstemaatiline seire merekeskkonnas on kulukas ja sageli liiga kallis. Seetõttu pärinevad seireks kasutatavad andmed sageli ülikoolide või muude teadusasutuste korraldatud sihtotstarbelistest uurimisprojektidest. Need andmeallikad ei ole aga sobivad, sest kogutud andmete ulatus ja liik ei vasta alati konkreetsetele majandamisvajadustele. Selle probleemi lahendamiseks püüavad mõned merekaitsealad leida uuenduslikke ja kulutõhusaid lahendusi, rakendades teadusuuringutes kasutatavaid droone ([7. selgitus](#)).

7. selgitus

Meredroonide kasutamine Läänemere kalavarude kulutõhusaks seireks

Foto© Aron Hejdström, Gotlandi läänivalitsus.

Avamere Hoburgs Banki ja Midsjöbankarna Natura 2000 alal (SE0330308) on kasutusele võetud tuule- ja päikeseenergial töötav autonoomne droon, et jälgida kalade biomassi ja pringlite kaitse seisukohast olulisi keskkonnatingimusi.

Võrreldes tavapäraste laevapõhiste uuringutega vähendavad meredroonid seirekulusid. Kuigi nad ei saa asendada uurimislaevu (näiteks füüsiliseks proovivõtuks), võivad nad täiendada traditsioonilisi meetodeid andmete kogumiseks kalade leviku, planktoni ja keskkonnatingimuste kohta.

- 82** Komisjon ei ole välja töötanud ühist juhtimisstandardit ega konkreetset metoodikat majandamise tulemuslikkuse hindamiseks. Alles 2024. aasta septembris eraldas komisjon 1,6 miljonit eurot projektile LIFE-PAME³ Europe Methodology, et töötada 2028. aasta lõpuks välja „paindlik ja kohandatav raamistik, mis on kohandatud ELi liikmesriikide erinevatele vajadustele“. Projekt tugineb rahvusvaheliselt kehtestatud majandamise tõhususe mõõtmise vahenditele ja meetoditele, nagu IUCNi METT-4 ning Maailma Looduse Fondi kaitsealade majandamise kiirhindamise ja prioriteetide seadmise metoodika.
- 83** Võttes arvesse projekti kestust ja rakenduskava puudumist, on ebatõenäoline, et majandamise hindamise standardraamistik hakkaks kogu ELis toimima enne 2030. aastat. Seetõttu on keeruline järjepidevalt jälgida, kas merekaitsealade majandamise abil saavutatakse kavandatud ökoloogilised ja sotsiaalsed tulemused.

Kaitsetulemused on erinevad

- 84** Iga kuue aasta järel viib komisjon elupaikade direktiivi artikli 17 ja linnudirektiivi artikli 12 alusel läbi Natura 2000 võrgustiku „tervisekontrolli“. EEA kasutab riiklikke aruandeid, et koostada kogu ELi hõlmav koondhinnang, milles tehakse kindlaks, millised liigid on taastumas ja milliste arvukus väheneb. Tulemused on esitatud aruandes „[Looduse seisund ELis](#)“ ja [andmetabelis](#), millest nähtub, et soodsa kaitsestaatusega on ainult 19% rannikuelupaikadest ja 24% kaladest. Viimane aruanne avaldati 2020. aastal ja selles esitati 2013.–2018. aasta aruandlustersükli tulemused (üle kaheksa aasta tagasi). Uus looduse seisundi aruanne, mis põhineb 2019.–2024. aasta andmetel, on kavas avaldada 2026. aasta lõpus.
- 85** Ambitsioonikate kõrgetasemeliste õigusaktide ja kaitse-eesmärkide tegeliku saavutamise vahel on endiselt märkimisväärne erinevus. Linnudirektiiv ja elupaikade direktiiv jõustusid enam kui 30 aastat tagasi ning nende abil ei ole veel kaugeltki saavutatud kõigi kaitsealuste mereelupaigatüüpide ja -liikide soodsa kaitsestaatuse eesmärki. Samuti esineb korduvaid rakendamislünki, kui olemasolevad merestrateegia raamdirektiivi mehhanismid ei suuda tagada mere elurikkuse või merepõhja terviklikkuse head keskkonnaseisundit.

³ „Management Effectiveness for Protected Areas in Europe“, [LIFE23-PRE-DE-PAME-Europe/101148110](#).

- 86** Kaitsealade tasandil ei esitanud enamik haldajaid, kellega me konsulteerisime, teavet kaitsetulemuste kohta. See teave, mis esitati, andis aga olukorrast kirju pildi: 17% teatas, et peamiste liikide kaitsestaatus on ebasoovitav, ja 31% vastas, et nende kaitsestaatus on soovitav või on viimase viie aasta jooksul paranenud. See olukord oli teravam elupaikade puhul, kus 25% aladest peeti ebasoovitavas seisundis olevaks ja 14% seisund oli soovitav või oli viimase viie aasta jooksul paranenud.
- 87** Mereelupaikadel on keskne roll süsiniku sidujatena. Süsiniku säilitamist ja sidumist ei käsitletud aga 66%-l meie hinnatud aladest ning 26% puhul käsitleti neid mõisteid üksnes üldiselt, ilma kohapealsete meetmeteta. Ainult 9% aladest oli võtnud aktiivseid meetmeid, et vähendada setetes kogutavat süsinikukadu või suurendada sidumist. See on kasutamata jäetud võimalus kliimamuutuste leevendamiseks süsinikumajanduse kaudu.
- 88** Samuti leidsime, et uuritud alad ei olnud suures osas kliimamuutuste mõjuks valmistunud (punkt [05](#)). Nimelt ei olnud ühelgi uuritud alal ellu viidud üksikasjalikke ja rakendatavaid kliimamuutustega kohanemise kavasid. Lisaks teatas 60% alade haldajatest, et kliimamuutustega kohanemise integreerimiseks nende majandamisstrateegiatesse on tehtud vaid väheseid jõupingutusi. 17% on alustanud kavade väljatöötamist, kuid neid ei ole veel järjepidevalt kohaldatud. Strateegilise planeerimise puudumine muudab enamiku neist mereökosüsteemidest kiiresti muutuva kliima mõju suhtes haavatavaks (kontrollikoja [eriaruanne 15/2024 kliimamuutustega kohanemise kohta](#)).

Kõrged ootused uute õigusaktide suhtes, millega kehtestatakse aktiivne taastamine

- 89** Tunnistades elurikkuse jätkuvalt ebasoovitavat seisundit, võttis EL vastu [määruse \(EL\) 2024/1991 looduse taastamise kohta](#), mis tähistab looduskaitsealase lähenemisviisi üleminekut passiivselt kaitselt kahjustatud ökosüsteemide aktiivsele taastamisele. Kuna määrus on nõuetekohase rakendamise korral vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides, peaks see eesmärkide saavutamist hõlbustama ja kiirendama.
- 90** ELi elurikkuse strateegia 2030 keskse sambana on looduse taastamise määruses sätestatud õiguslikult siduvad eesmärgid taastada 2030. aastaks 20% merealadest ja 2050. aastaks kõik taastamist vajavad ökosüsteemid (artikkel 1). Artiklis 5 nõutakse, et liikmesriigid kehtestaksid taastamismeetmed, mis on vajalikud, et viia heasse seisundisse vähemalt 30% sellistest tundlikest elupaikadest, mis ei ole heas seisundis (II lisa). Kõnealuses lisas esitatud elupaikade loetelu hõlmab ka elupaikade direktiivis esitatud üheksa mereelupaiga seisundi parandamist. [Tabelis 2](#) on esitatud varasemate õigusaktide ja uue lähenemisviisi kokkuvõtlik võrdlus.

Tabel 2 | Varasema kaitsele suunatud lähenemisviisi võrdlus aktiivse taastamisega

Element	Varasem kaitsele suunatud lähenemisviis	Aktiivne taastamine
Peamine eesmärk	Olemasolevate ressursside kaitsmine ja olukorra halvenemise ärahoidmine	Aktiivsed arendusalgatused; kadunud elupaikade taastamine
Strateegia	Piiride loomine, alade määramine, looduse taastamise võimaldamine	Mererohu taasistutamine, karide taastamine, kahanenud ökosüsteemide taastamine
Õiguslik kaal	Direktiivid; sageli kvalitatiivsed eesmärgid, ebamäärased tähtajad	Määrus; õiguslikult siduvad eesmärgid ja tähtajad; kehtestatud järelevalve
Territoriaalne ulatus	Peamiselt Natura 2000 aladel	Kõik taastamist vajavad alad

Allikas: kontrollikoja analüüs.

- 91** Teine oluline muudatus on seotud teadmistebaasi loomisega. Tagamaks, et taastamisel juhindutakse teadusest, peavad liikmesriigid kaardistama ja kindlaks määrama merealade seisundi. 2030. aastaks peab see seisund teada olema vähemalt 50% alade kohta, mis hõlmavad looduse taastamise määruse II lisas loetletud elupaiku (1.–6. rühm).
- 92** Looduse taastamise määruse eesmärk on ka tagada sinimajanduse pikaajaline elujõulisus. [Mõjuhindang](#) näitab, et iga taastamisele kulutatud euro toob kaasa 8–38 euro suuruse investeeringutasuvuse ökosüsteemi teenustest (nt mereandide pakkumine, kliima reguleerimine, turism). Esmatähtsate noorkalade elupaikade ja merepõhja ökosüsteemide taastamist peetakse oluliseks mitte ainult elurikkuse taastamiseks, vaid ka toiduga kindlustatuse tagamiseks ja kaubanduslike kalavarude täiendamiseks, takistades kalandussektoril veelgi õõnestada oma bioloogilisi aluseid.

93 Looduse taastamise määrus on õiguslikult siduv akt, millega seatakse konkreetsed ja tähtajalised eesmärgid. Ookeanide taastamine on aga keerulisem, kulukam ja poliitiliselt tundlikum kui maismaa taastamine. Merede taastamist praktikas takistavad mitmed probleemid (vt allpool).

- Paljude süvamereelupaikade täpse kaardistamise puudumine on peamine takistus, kuna taastamine ei ole teostatav ilma põhjalike lähteandmeteta. Samuti on keeruline teaduslikult määratleda head keskkonnaseisundit merepõhjaalade puhul, kus tehakse pikaajalisi süvendustöid või kasutatakse traalnootasid.
- Tõhusaks taastamiseks on vaja piirata püügitegevust; sellised meetmed sõltuvad siiski endiselt ühise kalanduspoliitika raamistikust, mis hõlmab pikka ja koormavat haldusmenetlust (punkt 52).
- Võttes arvesse eriotstarbeliste mereoperatsioonidega seotud märkimisväärsed kulusid, on oht, et praegune rahastamine ei ole piisav projektide laiendamiseks väikestest katsealadest 20%-ni merealast 2030. aastaks, nagu eesmärk ette näeb (punkt 29).

I auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Joëlle Elvinger, võttis käesoleva aruande vastu 22. septembri 2026. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Tony Murphy

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

Taustteave

- 01** Maailma ookeanidel ja meredel on keskne roll elu säilitamisel Maal, reguleerides planeedi elutähtsaid süsteeme. Need on meie eksistentsi jaoks hädavajalikud, tootes 50% planeedi hapnikust ja hõlmates **80% selle elurikkusest**. Ookeanid on kliimamuutuste leevendamisel üliolulised, kuna nad neelavad umbes 90% atmosfääri kasvuhoonegaasidega seotud üleliigsest soojusest ja umbes **25% kogu CO₂ heitest**.
- 02** Neil on suur osa ülemaailmse toiduga kindlustatuse ja majanduslike elatusvahendite tagamises, olles peamine valguallikas miljardite inimeste jaoks ning toetades kalanduse, turismi ja kaubanduse kaudu miljoneid töökohti. ELi **2025. aasta sinimajanduse aruande** kohaselt tootis sektor hinnanguliselt 263 miljardit eurot kogulisandväärtust, mis moodustab 1,7% ELi kogulisandväärtusest, ning toetas 4,9 miljonit töökohta, mis vastab 2,4%-le ELi tööhõivest (2022. aastal).
- 03** Ookeanide seisund on kliimamuutuste, reostuse, mere bioloogiliste ressursside ülekasutamise ja elupaikade kadumise tõttu järjest halvenemas. **Kogu maailmas** on umbes 60% mereökosüsteemidest kahjustatud või neid ei kasutata kehtlikul viisil, ning üle 50% mereliikidest on 2100. aastaks väljasuremisohus. ELi merede olukord on sarnane.
- 04** Ülepüük ja hävitavad püügitavad on **kõige suuremad ohud mereökosüsteemidele** ja elurikkusele – üle 35% maailma kalavarudest püütakse praegu mahus, mis on bioloogiliselt jätkusuutmatu. Hävitavad tehnikad, nagu põhjatraalimine, **kahjustavad füüsiliselt merepõhja**, destabiliseerivad meretoiduvõrku ja põhjustavad kaaspüüki, mis hõlmab kaitsealuseid liike, nagu kilpkonnad, haid ja delfiinid. Neid meetodeid seostatakse suure tagasiheitemääraga, **mis moodustab keskmiselt 30–55% kogu toodetud biomassist**. Ökoloogilist mõju süvendab veelgi ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük, mis moodustab **hinnanguliselt ligikaudu 11–19% teatatud ülemaailmsest püügist**.

- 05** Kui ülepüük on kõige otsesem oht, siis kliimamuutused on kõige kiiremini kasvav mere survetegur ja ohu mitmekordistaja. Ookeanide soojenemine põhjustab korallide pleegitamist ja liikide rännet külmematesse vetesse, samas kui hapestumine raskendab kooriku moodustumist lupja kasutatavate organismide jaoks. Temperatuuri tõus põhjustab hapnikusisalduse vähenemist ja surnud alasid, mis muudab mereelustiku kõigi muude keskkonnasurvete suhtes üha haavatavamaks.

Merekaitsealad

- 06** Merekaitsealad on geograafiliselt määratletud merealad, mis on seadusega kindlaks määratud, reguleeritud ja mida majandatakse pikaajalise looduskaitse saavutamiseks. Nende peamine eesmärk on kaitsta ja taastada merekeskkonna elurikkust, elupaiku ja ökosüsteemi funktsioone, leevendades inimtegevusest tingitud survet ja kontrollides loodusvarade ammutamist oma piirides.
- 07** Merekaitsealad hõlmavad mitmesuguste nimetuste ja kaitsetasemetega kategooriaid alates rangelt kaitstud ja rangelt reguleeritud vöönditest, kus on ranged püügikeelud, kuni minimaalselt kaitstud aladeni, mis võimaldavad inimtegevust, merepõhja häirimist ja mere bioloogiliste ressursside piiramatut ammutamist.
- 08** Merekaitseala kaitse on oluliselt tulemuslikum hästi majandatud ja **rangelt kaitstud** keskkonnas kui **nõrga või puuduva majandamisega** kergelt kaitstud aladel, kus kaitse tulemused loetakse üldiselt nullilähedaseks. Tulemused hõlmavad elurikkuse säilitamist, tundlike elupaikade kaitsmist, ökosüsteemi funktsioonide säilitamist ja seonduvate ökosüsteemiteenuste toetamist (nt kudemisalade ja noorkalade elupaikade kaitsmine). Merekaitsealad võivad toetada ka turismi ja vaba aja veetmist, säilitada kultuurilisi ja kogukonna väärtusi, kaitsta heas seisundis mereökosüsteemidega seotud elatusvahendeid ning pakkuda võimalusi hariduseks, teadusuuringuteks ja pikaajaliseks vastutustundlikuks majandamiseks.
- 09** Suurem populatsioon kaitsealadel võib suurendada ümbritsevaid kalavarusid ja elurikkust kahe peamise teguri tõttu: noor- ja täiskasvanud kalade liikumine külgnevatesse kaitse alla mittekuuluvatesse vetesse ning munade ja vastsete väljaviimine, mis aitab kaasa juurdekasvule väljaspool kaitseala piire. Merepiirkonna tasandil mõju saavutamiseks peavad merekaitsealad moodustama võrgustiku, mis vastab spetsiifilistele ökoloogilistele kriteeriumidele, et bioloogilist väljundit maksimeerida.

Õigusraamistik

- 10** EL on alati pidanud keskkonnakaitset oma institutsioonilise raamistiku ja tegevusidentiteedi alustalaks. Nii EL kui ka selle liikmesriigid on aktiivsed osalised mitmes olulises rahvusvahelises kokkuleppes, millega reguleeritakse ookeanide säästvat kasutamist ja kaitset. See hõlmab õiguslikke alusraamistikke, nagu [ÜRO mereõiguse konventsioon](#), ning elurikkusele keskenduvaid lepinguid, nagu [Bonni](#) ja [Berni konventsioonid](#) ning mitmesugused piirkondlikud merekonventsioonid (nt [OSPAR](#), Läänemere merekeskkonna kaitse komisjon [HELCOM](#)).
- 11** 2022. aastal võtsid elurikkuse konventsiooni osalised vastu [Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistiku](#), mis sisaldab eesmärki tulemuslikult kaitsta ja majandada kaitsealade ja muude tõhusate piirkonnapõhiste kaitsemeetmete abil 2030. aastaks vähemalt 30% maailma maismaast, siseveekogudest, rannikualadest ja ookeanidest. Seda tuntakse „30 x 30“ eesmärgina. Peaaegu kõik maailma riigid, sealhulgas kõik ELi liikmesriigid, kiitsid eesmärgi heaks. 17. jaanuaril 2026 jõustus [ÜRO avamereleping](#).
- 12** ELi keskkonnanäesmärgid on sageli ületanud ülemaailmseid kohustusi. 1979. aasta [linnudirektiivi](#) ja 1992. aasta [elupaikade direktiiviga](#) loodi [Natura 2000](#) kaitsealuste maismaa- ja merealade võrgustik, mis jääb ELi looduskaitsemehhanismi nurgakiviks. Neid direktiive tugevdati 2008. aasta [merestrategia raamdirektiiviga](#) ja 2014. aasta [mereruumi planeerimise direktiiviga](#), mille eesmärk on kestlikult majandada inimtegevust merealadel.
- 13** Komisjon võttis vastu ambitsioonikad elurikkuse strateegiad [1998.](#), [2011.](#) ja [2020. aastal](#). Kõige viimases, komisjoni poolt vastu võetud ja nõukogu poolt heaks kiidetud 2020. aasta [ELi elurikkuse strateegias aastani 2030](#) on kehtestatud ELi merekaitsealadega seotud kohustused, mis tuleb saavutada 2030. aastaks, nimelt:
- kaitsta seadusega vähemalt 30% ELi merealast;
 - viia range kaitse alla vähemalt kolmandik kaitse all olevatest aladest (st 10% kogu ELi merealast).

Strateegias pühendutakse ka kõigi kaitsealade tõhusale majandamisele. See tähendab, et nendel aladel peaksid olema selged kaitse-eesmärgid ja -meetmed ning asjakohane seire. Strateegias rõhutatakse, kui oluline on luua ökoloogilised koridorid kui osa tõelisest üleeuroopalisest loodusvõrgustikust.

- 14** 2023. aastal avaldas komisjon [ELi elurikkuse strateegia aastani 2030](#) rakendamise osana järgmise tegevuskava: [Mereökosüsteemide kaitse ja taastamine kestliku ja vastupanuvõimelise kalanduse heaks](#). Kava eesmärk oli toetada elurikkust, säilitades kalavarud kestlikul tasemel ning vähendades kalapüügi keskkonnamõju tundlikele liikidele ja merepõhjale. Nagu ka [ELi elurikkuse strateegias aastani 2030](#), ei ole nende eesmärkide rakendamine ja saavutamine õiguslikult nõutav, vaid väljendab ELi poliitikaalaseid ambitsioone.
- 15** Ühise kalanduspoliitika (ÜKP) (määrus (EL) nr 1380/2013), mis sai alguse Rooma lepingust ja töötati algselt välja ühise põllumajanduspoliitika raames, kujunes eraldiseisvaks ELi poliitikaks, mis järgis esimesi 1970. aastal vastu võetud kalandusnorme. Poliitika kehtestati ametlikult 1983. aastal ning seda on 1992., 2002. ja 2013. aastal oluliselt reformitud. ÜKPga reguleeritakse kalapüüki ja vesiviljelust, et tagada nende kestlik kasutamine ja minimeerida nende kahjulikku mõju mereökosüsteemile, sealhulgas merekaitsealadel kohaldatavate meetmete kaudu. ÜKP raamistik hõlmab selliseid vahendeid nagu [tehniliste meetmete määrus \(EL\) 2019/1241](#), millega reguleeritakse püügivahendeid ja -toiminguid, ning [kontrollimäärus \(EÜ\) nr 1224/2009](#) (mida on muudetud [määrusega \(EL\) 2023/2842](#)), milles määratletakse püügikeelualad ja nõutakse tundlike liikide juhupüügi registreerimist.

Ülesanded ja kohustused

- 16** [Euroopa Liidu toimimise lepingu](#) artikli 4 kohaselt on ELil ja liikmesriikidel keskkonnakaitse valdkonnas jagatud pädevus. See nõuab koostööpõhist lähenemisviisi keskkonnapoliitika väljatöötamisele ja rakendamisele.
- 17** Kui üldised keskkonnaeesmärgid on kehtestatud ELi tasandil, siis praktikas rakendavad ja haldavad kaitsealaseid meetmeid riikide valitsused. Liikmesriigid vastutavad riiklike keskkonnaraamistike loomise eest kooskõlas ELi õigusaktidega. Eelkõige teevad liikmesriigid keskkonnamõju hindamisi, et teha kindlaks elurikkuse seisukohast olulised alad ja määrata kaitsealad, võttes samal ajal arvesse ka sidusrühmade huve. Lisaks vastutavad liikmesriigid kaitsealade juhtimiskorra kehtestamise, kaitse-eesmärkide kindlaksmääramise ja sobivate meetmete rakendamise eest, et saavutada soovitud kaitsetulemused.
- 18** Erinevalt keskkonnapoliitikast on ELil ühise kalanduspoliitika raames ainupädevus mere bioloogiliste ressursside kaitsmisel. See tähendab, et liikmesriigid ei saa ühepoolset kehtestada kalandusmeetmeid, mis mõjutavad teiste liikmesriikide kalalaevastikke. Kontrollikoda uuris selle poliitikakorralduse praktilist mõju üksikasjalikult [eriaruandes 26/2020 merekeskkonna kohta](#).

Ulatus ja käsitusviis

19 Meie auditi eesmärk oli hinnata, kas komisjon ja liikmesriigid olid loonud merekaitsealade võrgustiku, mis võimaldas ELi merekeskkonnal saavutada ELi elurikkuse strateegia 2030 eesmärgid. Täpsemalt uurisime, kas:

- EL oli graafikus, et saavutada strateegia eesmärgid seoses merekaitsealade katvuse, ökoloogilise ühendatuse ja elurikkuse rahastamisega;
- ELi õigusraamistikuga nähti ette vajalikud mehhanismid, et jõuda määratlemisest reaalse kaitseni;
- keskkonnakaitse eesmärgid olid tasakaalus sotsiaal-majanduslike kaalutluste ja sidusrühmade kaasamisega;
- valitud liikmesriigid olid kasutusele võtnud asjakohased majandamistavad.

Lisaks analüüsisime avalikult kättesaadavaid andmekogumeid, et hinnata ELi merekaitsealade geograafilist ja ökoloogilist seisundit.

20 Strateegia rakendamisel tehtud edusammude hindamiseks ning asjaomaste ELi asutuste rolli ja toimimise mõistmiseks korraldasime intervjuusid keskkonna peadirektoraadi ning merendus- ja kalandusajade peadirektoraadiga. Neid intervjuusid täiendasid kohtumised Euroopa Keskkonnaameti (EEA), Euroopa Kalanduskontrolli Ameti (EFCA), Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusameti ning Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukoguga. Valitsusväliste organisatsioonide esindajatega peetud vestluste käigus saadi lisateavet süsteemsete riskide kohta konkreetsetes liikmesriikides. Meile olid abiks kaks merekaitsebioloogia väliseksperti.

21 Selleks et hinnata ELi õigusaktide rakendamist ja merekaitsealade majandamise tõhusust, valisime põhjalikuks uurimiseks kolm liikmesriiki: Iirimaa, Prantsusmaa ja Rootsi. EEA andmetel olid need kolm riiki määranud merekaitsealadeks vastavalt ligikaudu 45% (Prantsusmaa suurlinnapiirkond), 15% ja 2% oma mereterritooriumist. Majandamise kvaliteedi hindamiseks külastasime või küsitlesime 2025. aasta septembrist novembrini 15 merekaitseala haldajaid auditeeritud liikmesriikides. Alade valik põhines nende geograafilise asukoha, eri liiki nimetuste ja suuruse analüüsil.

22 Samuti kasutasime struktureeritud tõendite kogumiseks Rahvusvahelise Looduskaitseliidu majandamise tõhususe jälgimise vahendi ([METT-4](#)) kohandatud versiooni. Lisateave hindamise ulatuse kohta on esitatud [VI lisas](#).

- 23** Merekaitsealade geograafilise jagunemise ja majandamise analüüsimiseks kogu ELis kaardistati auditiga ruumiline võrgustik, ühendades Natura 2000 andmebaas riiklikult määratud kaitsealadega. Kõrvutasime seda skeemi [Global Fishing Watchi](#) hinnangulise püügitegevuse andmetega, et hinnata tööndusliku kalapüügi survet. Inimmõjust tervikliku ülevaate saamiseks võrreldi seda ruumimaatriksit täiendavate inimtekkeliste ja ökoloogiliste andmekogumitega, mis pärinesid Natura 2000 Viewerist ning Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgust ([EMODnet](#)).
- 24** Meie auditimetoodika on kooskõlas kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvahelise organisatsiooni (INTOSAI) [rahvusvaheliste auditistandarditega](#).

II lisa. Auditeerimiseks valitud merekaitsealade valim

Nr	Liikmesriik	Natura 2000/riiklik kaitseala kood	Merekaitseala nimetus	Ala pindala (km ²)	Majandamiskava	Veemagistamise väljalaskeava	Süvendusjäätmete kaadamine (punktid)	Süvenduskoht	Reoveepuhastid	Peamised sadamad	Tuulepargid	Laevade aastane kohalolu (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h/km ²)
1	Iirimaa	IE0000210	South Dublin Bay SAC	7,26	Ei	–	–	–	–	–	–	0,06	0,00	0,00
2	Iirimaa	IE0002328	Hovland Mound Province SAC	1 086,55	Ei	–	–	–	–	–	–	660,50	124,20	0,11
3	Iirimaa	IE0000268	Galway Bay Complex SAC	129,49	Ei	–	1	1	1	1	–	24,56	0,83	0,01
4	Iirimaa	IE0000707	Saltee Islands SAC	156,64	Ei	–	1	1	1	–	–	35 240,64	1 986,40	12,68
5	Iirimaa	IE0004078	Carlingford Lough SPA	5,83	Ei	–	–	–	–	–	–	187,71	0,00	0,00
6	Iirimaa	IE0000197	West of Ardara/ Maas Road SAC	22,22	Ei	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
7	Iirimaa	IE0000764	Hook Head SAC	170,06	Ei	–	1	–	–	–	–	1 266,18	503,33	2,96
8	Iirimaa	IE0002158	Kenmare River SAC	408,89	Ei	–	–	–	3	–	–	4 363,24	1 051,04	2,57
9	Iirimaa	IE0002165	Lower River Shannon SAC	597,16	Ei	3	17	11	–	1	–	599,89	420,75	0,70

Nr	Liikmesriik	Natura 2000/riiklik kaitseala kood	Merekaitseala nimetus	Ala pindala (km ²)	Majandamiskava	Veemagestamise väljalaskeava	Süvendusjäätmekaadamine (punktid)	Süvenduskoht	Reoveepuhastid	Peamised sadamad	Tuulepargid	Laevade aastane kohalolu (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h/km ²)
10	Iirimaa	IE0002269	Carnsore Point SAC	87,36	Ei	–	–	–	–	–	–	60,92	0,67	0,01
11	Iirimaa	IE0002329	South-west Porcupine Bank SAC	329,30	Ei	–	–	–	–	–	–	17,91	0,70	0,00
12	Iirimaa	IE0002330	North-west Porcupine Bank SAC	716,30	Ei	–	–	–	–	–	–	95,73	34,50	0,05
13	Iirimaa	IE0002998	West Connacht Coast SAC	659,46	Ei	–	–	–	–	–	–	239,98	5,47	0,01
14	Iirimaa	IE0003001	Porcupine Bank Canyon SAC	781,10	Ei	–	–	–	–	–	–	138,35	89,93	0,12
15	Iirimaa	IE0003002	South-east Rockall Bank SAC	1 487,90	Ei	–	–	–	–	–	–	265,06	210,76	0,14
16	Prantsusmaa	FR9300135	Réserve naturelle régionale des sites d'intérêt géologique de la presqu'île de Crozon	120,12	Jah	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00

Nr	Liikmesriik	Natura 2000/riiklik kaitseala kood	Merekaitseala nimetus	Ala pindala (km ²)	Majandamiskava	Veemagestamise väljalaskeava	Süvendusjäätmete kaadamine (punktid)	Süvenduskoht	Reoveepuhastid	Peamised sadamad	Tuulepargid	Laevade aastane kahalolu (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h/km ²)
17	Prantsusmaa	FR5302015	Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne	58 995,52	Pooleli	–	–	–	–	–	–	322 563,92	245 574,75	4,16
18	Prantsusmaa	FR5212016	Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne	71 860,94	Ei	–	–	–	–	–	–	371 315,83	279 639,89	3,89
19	Prantsusmaa	FR9100001	Parc Natural Marin Iroise	3 361,10	Jah	–	5	–	–	–	–	60 410,25	11 949,10	3,56
20	Prantsusmaa	FR9402017	Golfe d'Ajaccio	473,74	Pooleli	–	2	–	1	1	–	14,02	1,20	0,00
21	Prantsusmaa	FR52000653	Marais breton, baie de Bourgneuf, île de Noirmoutier et forêt de Monts	157,01	Jah	–	4	6	7	–	–	1 235,94	114,93	0,73
22	Prantsusmaa	FR2502022	Nord Bretagne DH	2 832,00	Ei	–	–	–	–	–	–	34 682,24	29 652,68	10,47
23	Prantsusmaa	FR9301592	ZCS Camargue	385,73	Jah	–	–	–	1	–	1	2 535,93	1 032,02	2,68
24	Prantsusmaa	FR2500079	Chausey	820,08	Ei	–	2	–	–	–	–	24 105,38	12 824,64	15,64

Nr	Liikmesriik	Natura 2000/riiklik kaitseala kood	Merekaitseala nimetus	Ala pindala (km ²)	Majandamiskava	Veemagestamise väljalaskeava	Süvendusjäätmekaadamine (punktid)	Süvenduskoht	Reoveepuhastid	Peamised sadamad	Tuulepargid	Laevade aastane kohalolu (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h/km ²)
25	Prantsusmaa	FR5300015	Baie de Morlaix	258,18	Jah	–	–	–	1	–	–	17 032,11	385,46	1,49
26	Prantsusmaa	FR302008	Roches de Penmarc'h	457,28	Jah	–	1	–	–	–	–	31 808,88	3 430,79	7,50
27	Prantsusmaa	FR9102018	Grand Dauphins du golfe de Lion	4 917,51	Ei	–	–	–	–	–	1	21 435,66	15 270,82	3,11
28	Prantsusmaa	FR9402019	Grands dauphins de l'Agriate	5 943,14	Ei	–	–	–	–	–	–	293,42	204,56	0,03
29	Prantsusmaa	FR530216	Recifs du Golfe de Gascogne	3 339,52	Ei	–	–	–	–	–	–	33 756,15	26 242,39	7,86
30	Prantsusmaa	FR5312011	Iles Houat-Hoedic	173,22	Ei	–	–	–	–	–	–	455,26	69,24	0,40
31	Rootsi	SE0520189	Bratten	1 205,53	Jah	–	–	–	–	–	–	8 510,43	6 936,75	5,75
32	Rootsi	SE0520170	Kosterfjorden-Väderöfjorden	523,96	Jah	–	1	–	–	–	–	15 130,36	8 060,30	15,38
33	Rootsi	SE0340097	Gotska Sandön-Salvoren	568,65	Jah	–	–	–	–	–	–	18,94	0,00	0,00
34	Rootsi	SE0340023	Stora Karlsö	9,30	Jah	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
35	Rootsi	SE0110088	Bullerö-Bytta	130,26	Jah	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00

Nr	Liik- mesriik	Natura 2000/riiklik kaitseala kood	Merekaitseala nimetus	Ala pindala (km ²)	Majan- damiskava	Veema- gestamise väljalaskeava	Süvendus- jäätmete kaadamine (punktid)	Süven- duskoht	Reovee- puhastid	Pea- mised sada- mad	Tuule- pargid	Laevade aastane kohalolu (h)	Aastane hinnan- guline püügi- koormus kokku (h)	Aastane hinnan- guline püügi- koormus kokku (h/km ²)
36	Rootsi	SE0220129	Skärgårds- reservaten	69,61	Jah	–	–	–	–	–	–	25,68	2,10	0,03
37	Rootsi	SE0330174	Sydöstra Ölands sjömarker	60,29	Jah	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
38	Rootsi	SE0330308	Hoburgs bank och Midsjöbankarna	10 511,11	Jah	–	–	–	–	–	–	3 722,18	1 906,01	0,18
39	Rootsi	SE0420360	Nordvästra Skånes havsområde	1 342,41	Ei	–	6	–	–	–	–	5 800,38	2 902,14	2,16
40	Rootsi	SE0430095	Falsterbohalvön	410,72	Jah	–	1	2	–	–	–	287,71	2,72	0,01
41	Rootsi	SE0430187	Sydvästskaånes utsjövattnen	1 151,28	Ei	–	2	–	–	–	–	838,48	4,81	0,00
42	Rootsi	SE0510186	Stora Middelgrund och Röde bank	114,10	Jah	–	–	–	–	–	–	309,01	197,75	1,73
43	Rootsi	SE0630068	Agön-Kråkön	332,81	Jah	–	–	1	–	–	–	0,00	0,00	0,00
44	Rootsi	SE0810003	Snöanskär- gården	53,71	Jah	–	–	–	–	–	–	0,67	0,00	0,00

Nr	Liikmesriik	Natura 2000/riiklik kaitseala kood	Merekaitseala nimetus	Ala pindala (km ²)	Majandamiskava	Veemagestamise väljalaskeava	Süvendusjäätmekaadamine (punktid)	Süvenduskoht	Reoveepuhastid	Peamised sadamad	Tuulepargid	Laevade aastane kohalolu (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h)	Aastane hinnanguline püügi-koormus kokku (h/km ²)
45	Rootsi	SE0820327	Kalix yttre skärgård	92,03	Jah	–	–	–	–	–	–	45,76	30,30	0,33

III lisa. Andmeallikad ja andmetöötlus

1. Merekaitsealad ELi meredes

Allikas 1.1 – Natura 2000 andmed (EEA)

Pealkiri	Natura 2000 (vektor) – 2024. aasta lõpu versioon; Natura 2000 (tabel) – 2024. aasta lõpu versioon, rev. 01
Kirjeldus	Natura 2000 andmekogum on osa Euroopa kaitsealade võrgustikust ja seda haldab EEA. See hõlmab ruumivektori andmeid määratud Natura 2000 alade kohta ja vastavat andmekogumit tabeli kujul, mis sisaldab kirjeldavaid ja klassifitseerivaid atribuute.
Allikas	Euroopa Keskkonnaamet (EEA)
Luba	CC-BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage, OGC:WMS); tabeli andmed (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Väljavõtte aeg	Märts 2026

Andmed saadi EEA Natura 2000 andmebaasist, kasutades nii ruumivektori andmekogumit (Natura 2000 (vektor) – 2024. aasta lõpu versioon) kui ka vastavat andmekogumi tabelit (Natura 2000 (tabel) – 2024. aasta lõpu versioon, rev. 01). Vektorandmeid kasutati Natura 2000 merealade kindlakstegemiseks ja piiritlemiseks ning tabeliandmeid kasutati ala omadusi, majandamise seisu ja majandamismeetmeid kirjeldava teabe saamiseks. Andmekogumeid filtreeriti, et kuvada ainult ELi majandusvööndis asuvaid merealasid. Selle põhjal koondati ruumiandmed ja tehti pindala arvutused, et tuletada järgmised näitajad:

- i) merekaitsealade arv;
- ii) nende kogupindala;
- iii) merekaitsealade osakaal hinnatud aladest;
- iv) Natura 2000 alade geograafiline jaotus nende suuruse järgi.

Kui merekaitsealad ruumiliselt kattuvad, tehti kattuvad alad kindlaks ja neid võeti kogupindala arvutamisel arvesse ainult üks kord. Kattuvate osade puhul välistati topeltarvestus, tagamaks, et merekaitsealade teatatud kogupindala kajastab kaitse ainulaadset ruumilist ulatust ELi majandusvööndi piirkonnas.

Lisaks koondati tabeli andmed, et koostada statistika järgmise kohta:

- v) Natura 2000 merealade majandamise kord ja majandamismeetmete kasutamine ELi tasandil.

Allikas 1.2. Riiklikult määratud alad (EEA)

Pealkiri	Riiklikult määratud alad, millel on üldsuse juurdepääs (vektorandmed) – august 2025
Kirjeldus	Riiklikult määratud alade Euroopa loetelu on ametlik teabeallikas riiklikul tasandil määratud kaitsealade kohta ja seda haldab EEA. See hõlmab ruumivektori andmeid riiklikult määratud alade kohta ja vastavaid tabeliandmeid, mis sisaldavad teavet määratluste liikide ning nendega seotud riiklike ja rahvusvaheliste õigusaktide kohta.
Allikas	Euroopa Keskkonnaamet (EEA)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte kuupäev	Oktoober 2025

Andmed saadi EEA riiklikult määratud alade Euroopa loetelust, kasutades ruumivektori andmekogumit. Vektorandmeid kasutati riiklikult määratud merealade kindlakstegemiseks ja piiritlemiseks. Andmekogumit filtreeriti, et kuvada ainult ELi majandusvööndis asuvaid merealasid. Selle põhjal koondati ruumiandmed ja tehti pindala arvutused, et tuletada järgmised näitajad:

- i) riiklikult määratud merekaitsealade arv;
- ii) nende kogupindala ELi tasandil.

Kui riiklikult määratud merekaitsealad ruumiliselt kattuvad, tehti kattuvate alade pindala kindlaks ja neid võeti kogupindala arvutamisel arvesse ainult üks kord. Kattuvate osade puhul välistati topeltarvestus, tagamaks, et merekaitsealade teatatud kogupindala kajastab kaitse ainulaadset ruumilist ulatust ELi majandusvööndi piirkonnas.

Allikas 1.3. ELi majandusvööndi piirkond

Pealkiri	World_EEZ_v12, oktoober 2022
Kirjeldus	ELi majandusvööndi andmekogum koosneb mereruumi aladest, mis esindavad ELi liikmesriikide majandusvööndeid. Andmekogum annab ühtlustatud georuumilise raamistiku, milles määratakse kindlaks ELi mereala ulatus, kus liikmesriigid omavad mereressursside üle suveräänseid õigusi ja jurisdiktsiooni. See toetab järjepidevat ruumilist analüüsi, pakkudes ühist geograafilist võrdlusalust ELi vete piiritlemiseks ning võimaldades arvutada, võrrelda ja jälgida merendustegevust, kaitsealasid ja majandamismeetmeid ELi majandusvööndis.
Allikas	Flandria Mereinstituut (veebisait www.marineregions.org)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Jaanuar 2026

ELi majandusvööndi andmestikust võeti ruumivektori andmed, et kindlaks määrata analüüsi geograafiline ulatus. Andmekogumit kasutati ELi mereala piiritlemiseks ja ruumiandmekogumite filtreerimiseks, et säilitada ainult ELi majandusvööndis asuvaid elemente. Selle põhjal oli ELi majandusvöönd merekaitsealade, püügikeelualade ja inimtegevuse hindamise võrdlusraamistik, mis tagas, et arvutused ja analüüsid piirdusid ELi vetega ning neid tehti järjepidevas geograafilises ulatuses.

2. Laevade kohaloleku ja püügitegevuse näitajad 2020–2024

Allikas 2.1. Ülemaailmsed püügiseireandmed

Pealkiri	Automaatse identifitseerimissüsteemi hinnanguline püügikoormus (fleet-daily-csvs-100-v3-2020.zip, fleet-daily-csvs-100-v3-2024.zip)
Kirjeldus	Global Fishing Watchi hinnangulise püügikoormuse andmekogum annab laevade tegevuse kohta üldist teavet, mis on saadud automaatse identifitseerimissüsteemi signaalidest. Kasutatud andmekogum vastab versioonile 3.0 (2025. aasta märtsi versioon) ja hõlmab aastaid 2020–2024. See põhineb avalikult kättesaadavatel automaatse identifitseerimissüsteemi andmetel ning püügitegevuse kindlakstegemiseks kasutatavatel statistilistel ja masinõppe klassifikaatoritel. Hinnangulisi püügitunde hinnatakse püügivastusmudeli abil ja need ei pruugi täielikult kajastada kohalike kalapüügitavade nüansse. Kuigi Global Fishing Watch kontrollib andmekogumit manuaalselt ülemaailmsel tasandil ja valitud piirkondade puhul, ei ole andmekogumi suurust arvestades võimalik kõiki laevastikke ja piirkondi manuaalselt kontrollida. Andmekogum sisaldab tabeliandmeid püügitundide kohta lipuriigi ja püügivahendi liigi kaupa 0,01-kraadise ruumilise resolutsiooniga, igapäevaste hinnanguliste püügitundide kohta lipuriigi ja püügivahendi liigi kaupa 0,1-kraadise resolutsiooniga ning püügitundide kohta laeva tunnuse (MMSI) järgi. Laeva tegevust väljendatakse tundides ja see koondatakse ruumiliselt WGS84 koordinaatide referentssüsteemis määratletud tavapärastesse võrguruutudesse. Andmekogumile on lisatud täiendav teave laeva kohta, sealhulgas püügivahendi liik ja lipuriik.
Allikas	Global Fishing Watch (andmed on kättesaadavad alles pärast kasutaja registreerimist Global Fishing Watch platvormil)
Luba	CC BY-NC 4.0
Kasutatav vorming	Tabeliandmed (CSV)
Väljavõtte aeg	September 2025

Andmed saadi Global Fishing Watchi hinnangulise püügikoormuse andmekogumist, kasutades automaatse identifitseerimissüsteemi signaalidest tuletatud tabelandmefaili (AIS Apparent Fishing Effort, versioon 3.0, märts 2025). Väljavõetud andmed hõlmasid aastaid 2020–2024 ning sisaldasid teavet laevade kohaloleku ja hinnangulise püügitegevuse kohta, eristades kontrollikoja klassifitseeritud põhjapüüki ja mittepõhjapüüki.

Andmed filtreeriti, et säilitada ainult hindamispirkonna kohta tehtud tähelepanekud. Selle põhjal koondati andmed erinevates etappides, et tuletada järgmised näitajad:

- i) laevade aastane kohalolu (tundides),
- ii) aastane hinnanguline püügikoormus kokku (tundides).

Lisaks normaliseeriti laevade tegevusandmed, kasutades mere referentspiirkonna andmeid, et arvutada hinnangulise püügitiheiduse näitajad seoses järgmisega:

- iii) aastane hinnanguline püügitihe kokku (h/km^2);
- iv) põhjapüügi hinnanguline tihe (h/km^2);
- v) mittepõhjapüügi hinnanguline püügitihe (h/km^2).

Põhjapüügi ja mittepõhjapüügi eristamiseks liigitati Global Fishing Watchi andmekogumis esitatud püügivahenditüübid pärast välisekspertide konsulteerimist kahte rühma.

Põhjapüük		Mittepõhjapüük	
Püügivahend	Kirjeldus	Püügivahend	Kirjeldus
<i>traalerid</i>	Põhjatraalid tõmbavad võrke piki merepõhja	<i>muud seinnoodad</i>	Veepinna/pelaagilised haardnoodad
<i>põhjanakkevõrgud (ankurdatud)</i>	Võrgud on põhja ankurdatud	<i>seinnoodad</i>	Sama mis eespool
<i>põhjaõngejadad</i>	Merepõhja kinnitatud õngejadad	<i>tuunipüügi seinnoodad</i>	Ülemise veekihi tuunipüügi seinnoodad
<i>lõkspüünised</i>	Merepõhjas paiknevate püügivahendite kasutamine	<i>muud noodad</i>	Tavaliselt pelaagilised; ei veeta mööda merepõhja
<i>tragipüük</i>	Tragid kraabivad merepõhja, et korjata karpe	<i>seinerid</i>	Seinnoodapüügi üldkategooria, pelaagiline püük

Põhjapüük		Mittepõhjapüük	
Püügivahend	Kirjeldus	Püügivahend	Kirjeldus
<i>seisevpüünised</i>	Määratluse kohaselt on need kinnitatud põhja või toetuvad põhjale (nt mõrrad, õngejadad, võrgud). Seisevpüünistega püük tähendab passiivseid püügimeetodeid, mille puhul sellised püügivahendid nagu lõkspüünised või õngejadad ankurdatakse ja jäetakse paigale, et kalad need leiaksid, erinevalt aktiivsetest meetoditest, mille puhul püügivahendeid veetakse; kalapüügis tähendab see statsionaarseid püügivahendeid mereelustiku püüdmiseks.	<i>triivõngejadad</i>	Püügivahendite triiv pelaagiliselt; ei ole ankurdatud
		<i>ritvõnged</i>	Pinnapüük
		<i>kalmaaripüügi taglasõngejadad</i>	Kasutatakse tulesid ja vertikaalseid õngi veepinna lähedal; merepõhjaga kontakt puudub
		<i>lantpüügilaevad</i>	Veepinnal/vahemises kihis paiknevad veoõnged
		<i>kalapüük</i>	Üldtermin, mida on raske liigitada ühegi konkreetse kategooria alla

Allikas 2.2. Natura 2000 andmed EEA)

Pealkiri	Natura 2000 (vektor) (2020–2024)
Kirjeldus	Natura 2000 andmekogum on osa Euroopa kaitsealade võrgustikust ja seda haldab EEA. See sisaldab ruumivektori andmeid määratud Natura 2000 alade kohta.
Allikas	Euroopa Keskkonnaamet (EEA)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage, OGC:WMS); tabeli andmed (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Väljavõtte aeg	Märts 2026

EEA Natura 2000 andmebaasist saadi ruumivektori andmed, mis hõlmasid aastaid 2020–2024, kasutades Natura 2000 (vektor-) andmekogumi järjestikuseid versioone. Saadud andmeid kasutati selleks, et määrata kindlaks hindamisperioodi seisukohast oluliste Natura 2000 merealade ruumiline ulatus. Andmekogumit kasutati selleks, et toetada laevade kohaloleku, hinnangulise püügikoormuse ja hinnangulise püügitiheidusega seotud näitajate arvutamist, andes ruumilise võrdlusaluse laevade tegevuse ja Natura 2000 merekaitsealade kattuvuse kindlakstegemiseks.

Allikas 2.3. Riiklikult määratud alad (EEA)

Pealkiri	Riiklikult määratud alad, millel on üldsuse juurdepääs (vektorandmed) (aastail 2020–2024)
Kirjeldus	Riiklikult määratud alade Euroopa loetelu on ametlik teabeallikas riiklikul tasandil määratud kaitsealade kohta ja seda haldab EEA. See hõlmab riiklikult määratud alade ruumivektori andmeid, mis sisaldavad teavet määratluste liikide ning nendega seotud riiklike ja rahvusvaheliste õigusaktide kohta.
Allikas	Euroopa Keskkonnaamet (EEA)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Oktoober 2025

EEA riiklikult määratud alade Euroopa andmebaasist, mis hõlmab ajavahemikku 2020–2024, saadi ruumivektori andmed, kasutades riiklikult määratud avaliku juurdepääsuga alade (vektorandmete) andmekogumit. Saadud andmeid kasutati selleks, et teha kindlaks hindamisperioodi seisukohast oluliste riiklikult määratud merekaitsealade ruumiline ulatus. Andmekogumit kasutati selleks, et toetada laevade kohaloleku, hinnangulise püügikoormuse ja hinnangulise püügitiheidusega seotud näitajate arvutamist, andes ruumilise võrdlusaluse laevade tegevuse ja riiklikult määratud merekaitsealade kattuvuse kindlakstegemiseks.

3. Püügikeelualad

Allikas 3.1. Püügikeelualad

Pealkiri	Püügikeelualad
Kirjeldus	Euroopa Kalanduskontrolli Ameti (EFCA) esitatud püügikeelualade hulknurkade loetelu põhineb piirangutel, mis on kehtestatud määrusega (EL) 2016/1139, määrusega (EL) 2019/1241, nõukogu määrusega (EÜ) nr 1224/2009, komisjoni määrusega (EÜ) nr 494/2002, asjakohaste komisjoni delegeeritud ja rakendusmäärustega ning Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) vastu võetud soovitusetega. Püügikeelualade määramiseks ja esitlemiseks kasutati EFCA esitatud ruumilisi üksusi.
Allikas	EFCA hulknurkade andmed, mis põhinevad määrustel ja soovitusel
Luba	C0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Märts 2026

EFCA esitas andmed püügikeelualasid piiritlevate ruumiliste hulknurkade kujul koos viidetega, mis seovad iga hulknurga vastava õigusliku alusega, sealhulgas ELi määrustega ja Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) soovitusetega. EFCA esitatud hulknurki kasutati püügipiirangute ruumiliseks kujutamiseks (IV lisa tabeli veerud 2 ja 3).

Seonduvate õigusaktide põhjal liigitas kontrollikoda püügikeelualad kategooriatesse piirangu liigi järgi. Liigitus tehti piiranguid reguleerivate õigusnormide alusel, mis on kehtestatud määruses (EL) 2016/1139, määruses (EL) 2019/1241, nõukogu määruses (EÜ) nr 1224/2009, komisjoni määruses (EÜ) nr 494/2002, asjakohastes komisjoni delegeeritud määrustes ja rakendusmäärustes ning GFCMi soovituses.

Klassifitseeritud püügipiirangute kategooriad:

- i) püügikeeluvöönd (alaline);
- ii) mõned piirangud põhjapüügivahenditele (alalised).

Klassifitseeritud hulknurki kasutati seejärel ruumiliseks analüüsiks, sealhulgas hindamaks nende kattuvust Natura 2000 võrgustikku kuuluvate merekaitsealade ja riiklikult määratud kaitsealadega, et toetada püügipiirangute analüüsimist seoses merekaitse-eesmärkidega.

Alade täpse arvutamise tagamiseks jaotati püügikeelualade hulknurgad eelnevalt kindlaks määratud rühmadesse, nii et kattuvaid alasid loendati ainult üks kord. Sellega välditi selliste alade topeltarvestust, kus mitmed piirangud ruumiliselt kattuvad. Kõik ruumikihid muudeti projitseeritud koordinaatide referentssüsteemiks (EPSG:3035), mis sobib pindala arvutamiseks Euroopa tasandil. Kohaldati standardseid ruumiliste kogumitega seotud toiminguid, sealhulgas kattuvate piirangute ühendamist, ühisosa leidmist püügikeelualade ja kaitsealade ühiste alade kindlakstegemiseks ning vajaduse korral erinevuse leidmist väljaspool kaitsealasid asuvate alade isoleerimiseks. Selle lähenemisviisiga tagati, et püügikeelualade ja merekaitsealade kattuvad osad arvutati ühetaoliselt ja ilma dubleerimiseta.

Allikas 3.2. Natura 2000 andmed EEA)

Pealkiri	Natura 2000 (vektor) – 2024. aasta lõpu versioon
Kirjeldus	Natura 2000 andmekogum on osa Euroopa kaitsealade võrgustikust ja seda haldab EEA. See sisaldab ruumivektori andmeid määratud Natura 2000 alade kohta.
Allikas	Euroopa Keskkonnaamet (EEA)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage, OGC:WMS)
Väljavõtte aeg	Märts 2026

Euroopa Keskkonnaameti Natura 2000 andmebaasist võeti 2024. aasta kohta ruumivektori andmed, mida kasutati hindamispiirkonnas asuvate Natura 2000 merealade kindlakstegemiseks ja piiritlemiseks. Väljavõetud Natura 2000 geomeetrilisi andmeid kasutati ruumilise võrdluskihina püügikeelualade analüüsimisel. EFCA esitatud hulknurgad püügikeelualade kindlaksmääramiseks ühendati Natura 2000 merealadega, et hinnata nende ruumilist ühisosa. Selle põhjal tehti ruumianalüüs, et teha kindlaks kattuvad alad ja arvutada Natura 2000 merealadel asuvate püügikeelualade pindala, mis toetab 2024. aasta püügikeelualade ja merekaitsealade koostoime hindamist.

Allikas 3.3. ELi majandusvööndi pindala andmed

Pealkiri	World_EEZ_v12, oktoober 2022
Kirjeldus	ELi majandusvööndi andmekogum koosneb mereruumi aladest, mis esindavad ELi liikmesriikide majandusvööndeid. Andmekogum annab ühtlustatud georuumilise raamistiku, milles määratakse kindlaks ELi mereala ulatus, kus liikmesriigid omavad mereressursside üle suveräänseid õigusi ja jurisdiktsiooni. See toetab järjepidevat ruumilist analüüsi, pakkudes ühist geograafilist võrdlusalust ELi vete piiritlemiseks ning võimaldades arvutada, võrrelda ja jälgida merendustegevust, kaitsealasid ja majandamismeetmeid ELi majandusvööndis.
Allikas	Flandria Mereinstituut (veebisait www.marineregions.org)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Jaanuar 2026

ELi majandusvööndit kasutati analüüsi geograafilise ulatuse kindlaksmääramiseks. Leiti ELi majandusvööndi ja EFCA püügikeelualade kindlakstegemiseks esitatud hulknurkade ühisosa, et käsitleda üksnes ELi vetes asuvaid püügikeelualasid. Selle põhjal analüüsiti saadud püügikeelualade ruumilist jaotust ning nende kattumist Natura 2000 aladega ja riiklikult määratud merekaitsealadega ELi vetes.

4. Merekaitsealasid käsitlevate küsimustike vastused

Allikas 4.1. Merekaitsealasid käsitlev küsimustik

Pealkiri	Merekaitsealasid käsitlev küsimustik
Kirjeldus	Merekaitsealade küsimustik on struktureeritud uuringuvahend, mida kasutatakse teabe kogumiseks valitud merekaitsealade haldamise ja juhtimise kohta. Küsimustik on majandamise tõhususe jälgimise vahendi (METT-4) kohandatud versioon, mille on välja töötanud Rahvusvaheline Looduskaitsealiit (IUCN) ja partnerid. See koostati merekaitsealade majandamise tõhususe hindamiseks ja seda toetavad algses IUCNi METT-4 raamistikus esitatud suunised. Küsimustik hõlmab kaitsealade majandamise põhiaspekte, sealhulgas kavandamist, rakendamist, järelevalvet, täitmise tagamist ja sidusrühmade kaasamist.
Allikas	Explore the World's Protected Areas
Kasutatav vorming	Küsimustiku vastused: tekstina (.docx), tabelis (.xlsx)
Kogumise aeg	Oktoober-detsember 2025

Merekaitsealasid käsitleva küsimustiku koostas kontrollikoda ja edastas selle valimisse kuuluvate liikmesriikide (Prantsusmaa, Iirimaa ja Rootsi) ametiasutustele. Valitud liikmesriigid täitsid küsimustiku 45 merekaitsealast koosneva valimi kohta, mis hõlmas Natura 2000 võrgustikku kuuluvaid alasid ja riiklikult määratud merekaitsealasid.

Kontrollikoda kogus täidetud küsimustikud kokku ja vaatas läbi ning vastused koondati struktureeritud andmekogumisse. Teavet töödeldi selleks, et toetada valimisse kuuluvate merekaitsealade majandamiskorra, -meetmete ja -tavade analüüsi ja hindamist. Saadud andmekogumit kasutati majandamise tõhususe hindamiseks ning merekaitsealade haldamise ühiste omaduste, tugevate külgede ja puuduste kindlakstegemiseks valitud liikmesriikides.

5. Inimsurve ja -tegevus

Allikas 5.1. EMODnet Human Activities

Pealkiri	EMODnet Human Activities
Kirjeldus	EMODnet Human Activities pakub ühtlustatud merendusandmeid Euroopa vetes toimuva inim- ja merendustegevuse kohta, mis tehakse kättesaadavaks mitut temaatilist tasandit hõlmava ühtse juurdepääsupunkti kaudu. Andmekogum koondab geograafiliselt viidatud teavet inimsurve ja -tegevuse kohta, mis on saadud riiklikest, piirkondlikest ja sektoripõhistest allikatest ning mis on standarditud, et toetada integreeritud mereruumi analüüsi ELi vetes. Hindamiseks võeti andmed järgmise inimtegevuse kohta: magestamine, süvendusjäätmete kaadamine (punktid), süvendustööd, reoveepuhastid, põhisadamad ja tuulepargid. Need andmekogumid annavad punktipõhist teavet valitud inimtegevuse asukoha kohta, mis on oluline merekaitsealadel toimuva koostoime analüüsimiseks.
Allikas	Human Activities European Marine Observation and Data Network (EMODnet)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Oktoober 2025

EMODnet Human Activities andmekogumist võeti punktipõhised andmed, mis vastavad valitud inimtegevusele (magestamistehased, süvendusjäätmete kaadamine, süvendustööd, reoveepuhastid, põhisadamad ja tuulepargid). Saadud punktipõhist teavet kasutati selleks, et teha kindlaks ELi majandusvööndis toimuva inimtegevuse ruumiline jaotus. Leiti väljavõetud andmekogumite ruumiline ühisosa merekaitsealade piiridega, et hinnata inimtegevuse esinemist ja levikut Natura 2000 aladel. Selline töötlemine toetas inimtegevusest tuleneva surve analüüsimist kaitsealadel.

6. Merestrateegia raamdirektiivi piirkonnad ja allpiirkonnad

Allikas 6.1. Merestrateegia raamdirektiivi piirkonnad ja allpiirkonnad (Euroopa Keskkonnaamet)

Pealkiri	Merestrateegia raamdirektiivi piirkonnad ja allpiirkonnad – 2. versioon, oktoober 2022
Kirjeldus	Merestrateegia raamdirektiivis on merepiirkondade ja allpiirkondade andmestikus määratletud direktiivi 2008/56/EÜ alusel loodud merepiirkonnad ja allpiirkonnad. Andmekogum annab merestrateegia raamdirektiivi rakendamiseks ühtlustatud geograafilise raamistiku, mis hõlmab Läänemerd, Atlandi ookeani kirdeosa, Vahemerd ja Musta merd, sealhulgas nendega seotud allpiirkondi. Andmekogum toetab Euroopa merede keskkonnahindamise ühetaolist ruumilist kujutamist ja aruandlust.
Allikas	Euroopa Keskkonnaamet (EEA)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Märts 2026

Välja võeti merestrateegia raamdirektiivi merepiirkondade ja allpiirkondade ruumiandmed ja neid filtreeriti hindamise geograafilise ulatuse kindlaksmääramiseks. Saadud ruumikihti kasutati näitlikustamiseks ja kartograafilistel eesmärkidel, et näidata merestrateegia raamdirektiivis määratletud Euroopa merepiirkondade ja allpiirkondade piire. Andmekogumit kasutati võrdluskihina, et visualiseerida merekaitsealade, püügikeelualade ja muude merekeskkonna erijoonte paiknemist merestrateegia raamdirektiivi kohaste ametlike merepiirkondade ja allpiirkondade suhtes.

7. Sinimajandus

Allikas 7.1. Sinimajanduse näitajad (2013–2023)

Pealkiri	Sinimajanduse näitajad (toorandmed)
Kirjeldus	ELi sinimajanduse vaatluskeskus pakub ühtlustatud majandus- ja tööhõiveandmeid Euroopa Liidu mere- ja merendustegevusega seotud sektorite (sinimajanduse sektorite) kohta. Andmete koostamisel kasutatakse ühtset metoodikat, mis põhineb ametlikel statistilistel allikatel ja hindamistehnikatel, et tagada võrreldavus liikmesriikide vahel ja aja jooksul. Oma analüüsi jaoks võtsime andmed näitajate „kogulisandväärtus tegurikuludes“ ja „tööga hõivatud isikud“ kohta. Sinimajandusega seotud tegevuste hulgast võtsime andmed järgmise kohta: rannikuturism, elusressursid, meretransport, eluta ressursid, sadamategevus, taastuenergia ning laevaehitus ja -remont.
Allikas	Teadusuuringute Ühiskeskuse ELi sinimajanduse vaatluskeskus
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Tabel (.xlsx)
Väljavõtte aeg	Juuni 2026

Võtsime ELi sinimajanduse vaatluskeskuse andmed näitajate „kogulisandväärtus tegurikuludes“ ja „tööga hõivatud isikud“ kohta asjaomastel võrdlusaastatel. Seejärel filtreerisime ja ühtlustasime need andmed, et tagada liikmesriikide vahel järjepidevus. Koondasime allsektorite väärtused, kui need olid kättesaadavad, et tuletada iga liikmesriigi vastavad sektoriväärtused. Seejärel kasutasime saadud andmekogumit, et tutvustada ja võrrelda peamiste sinimajanduse sektorite majandustulemusi ning tööhõivet liikmesriikide ja ELi tasandil.

8. Merepõhja elupaigad

Allikas 8.1. EMODneti merepõhja elupaigad

Pealkiri	EMODneti merepõhja elupaigad
Kirjeldus	Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu (EMODnet) merepõhja elupaikade andmekogum annab ühtlustatud teavet merepõhja elupaikade ruumilise jaotuse kohta Euroopa merealal. Tulemustabeli loomiseks võtsime välja andmed Euroopa vete rannikuäärsete märgalade ja makrovetikate katvuse kohta Euroopas. Need andmekogumid annavad selget ruumiteavet valitud ranniku- ja mereelupaikade kohta, et toetada elupaikade leviku hindamist Euroopa meredes.
Allikas	Seabed Habitats European Marine Observation and Data Network (EMODnet)
Luba	CC BY 4.0
Kasutatav vorming	Vektorandmed (SHP, GeoPackage)
Väljavõtte aeg	Juuni 2026

Võtsime EMODneti merepõhja elupaikade andmekogumist ruumiandmed Euroopa vete rannikuäärsete märgalade ja makrovetikate katvuse kohta Euroopas. Filtreerisime väljavõetud elupaigakihid hindamise geograafilise ulatuse järgi ja kasutasime neid ruumiliste võrdluskihtidena. Kõrvutasime neid elupaigaandmeid Natura 2000 alade ja riiklikult määratud merekaitsealadega, et teha kindlaks ruumilise kattumise alad. Seejärel kasutasime saadud teavet, et näidata valitud merepõhja elupaikade paiknemist hindamispiirkonnas merekaitsealade suhtes.

IV lisa. Alaliste püügikeelualade loetelu

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
1	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.1	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/117	11,609
2	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–10		1,596
3	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–11		1,994
4	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–12		4,070
5	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–13		1,249
6	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–14		2,750
7	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–15		0,579
8	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–16		0,741
9	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–17		6,869
10	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–18		5,242
11	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–19		1,823
12	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–2		2,008
13	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–20		2,065
14	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–21		1,842
15	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–22		0,210
16	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–23		4,655
17	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–24		2,665
18	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–25		4,179
19	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–26		14,864
20	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–27		3,857
21	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–28		8,331
22	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–3		1,108
23	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–4		9,406
24	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–5		9,123
25	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–6		0,991
26	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–7		2,671
27	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–8		18,407

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
28	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–9		15,862
29	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.2		8,654
30	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.3		3,389
31	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.4		7,361
32	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.5		5,634
33	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.6		10,661
34	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.7		6,672
35	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–1		195,428
36	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–2		3,074
37	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–3		6,372
38	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–1		2,868
39	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–10		21,445
40	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–12		1,845
41	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–13		5,975
42	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–14		5,038
43	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–15		18,938
44	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–16		12,369
45	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–17		16,121
46	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–18		35,733
476	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–19		1,523
48	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–2		2,163
48	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–21		7,972
50	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–22		11,371
51	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–23		2,934
52	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–24		1,064
53	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–25		1,214
54	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–26		0,371
55	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–27		0,620
56	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–28		0,615

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
57	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–29		11,448
58	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–3		0,347
59	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–30		9,999
60	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–33		21,723
61	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–34		4,860
62	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–35		15,663
63	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–4		0,839
64	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–5		3,802
65	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–6		3,532
66	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–7		0,901
67	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–8		22,094
68	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.1		184,970
69	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.2		78,047
70	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.3		87,349
71	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.4		234,965
72	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.5		609,178
73	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.1	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/118 (I lisa)	5,912
74	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.2		70,415
75	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.3		27,801
76	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.4		25,925
77	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5a		36,669
78	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5b		13,372
79	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6a		4,533
80	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6b		19,679
81	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6c		108,542
82	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6d		7,213
83	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6e		98,051
84	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7a		1,969
85	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7b		3,252

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
86	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7c		11,454
87	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7d		38,254
88	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8a		22,677
89	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8b		10,414
90	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8c		2,087
91	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8d		7,853
92	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8e		2,886
93	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8f		3,321
94	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8g		12,879
95	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8h		0,641
96	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8i		2,812
97	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8j		0,433
98	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8k		2,814
99	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9a		167,378
100	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9b		4,283
101	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c1		3,080
102	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c2		5,721
103	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d1		2,836
104	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d2		57,157
105	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d3		2,666
106	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9e		76,757
107	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9f		270,000
108	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.1	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/118 (II lisa)	0,948
109	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.10		5,620
110	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.11		7,278
111	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.12		1,166
112	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.13		0,420
113	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.14		1,823
114	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.15		6,635

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
115	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.16		1,284
116	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.17		3,016
117	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.18		1,589
118	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.19		1,543
119	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.2		6,225
120	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.20		1,637
121	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.21		242,925
122	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.22		0,449
123	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23a		0,473
124	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23b		0,571
125	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23c		0,204
126	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23d		0,203
127	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23e		0,203
128	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23f		0,969
129	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23g		1,241
130	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23h		0,795
131	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23i		0,825
132	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23j		0,806
133	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24a		0,418
134	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24b		0,207
135	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24c		0,255
136	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24d		0,216
137	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24e		0,442
138	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24f		0,213
139	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24g		0,202
140	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24h		0,203
141	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24i		0,207
142	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24j		0,211
143	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24k		0,194

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
144	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24l		0,685
145	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24m		0,193
146	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24n		0,279
147	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24o		0,427
148	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.25		47,378
149	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.26		62,977
150	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.27		79,552
151	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.3		2,337
152	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.4		2,250
153	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.5		8,335
154	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.6		19,619
155	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.7		6,827
156	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.8		3,999
157	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.9		3,472
158	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.1	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/118 (IV lisa)	70,985
159	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.2		74,797
160	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.3		104,917
161	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.4		6,891
162	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.2	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/118 (V lisa)	960,364
163	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.3		427,383
164	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.4		866,543
165	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_2		3 532,319
166	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10aa _Sylt_Outer_Reef	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/118, mida on muudetud määrusega 2023/ 340	653,284
167	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10ab _Sylt_Outer_Reef		2 772,082
168	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bc _Sylt_Outer_Reef		324,119
169	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bd _Sylt_Outer_Reef		534,946

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
170	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.11 _Borkum_Reef_Ground		621,474
171	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12a _Cleaver_Bank		113,943
172	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12b _Cleaver_Bank		294,377
173	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12c _Cleaver_Bank		178,126
174	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12d _Cleaver_Bank		102,117
175	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13a _Frisian_Front		399,914
176	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13b _Frisian_Front		599,831
177	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13c _Central_Oyster_Grounds		999,030
178	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.28 _Amrum_BankSylt_Outer_Reef		48,049
179	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_14	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/118, mida on muudetud määrusega 2025/2191	1 157,376
180	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_15		1 099,257
181	BALTIC_SEA_ODERBANK	Määrus (EL) 2019/1241 (VIII lisa) – C osa punkt 1	512,992
182	NORTH_SEA_PLAICE_BOX	Määrus (EL) 2019/1241 (V lisa C osa punkt 2.1), mida on muudetud määrusega 2021/1160	45 458,537
183	NORTH_SEA_RABARBEREN	Nõukogu määrus (EL) 2025/202 (IV lisa)	36,842
184	NORTH_SEA_REVET		195,490
185	NORTH_SEA_WEST_BANK		41,859
186	WW_VME_41	Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1614 (II lisa)	83,656
187	WW_VME_42		1 085,504
188	WW_VME_43		167,151
189	WW_VME_44		124,890
190	WW_VME_45		82,861

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
191	WW_VME_46		82,787
192	WW_VME_47		239,319
193	WW_VME_48		30,780
194	WW_VME_49		286,726
195	WW_VME_5		198,312
196	WW_VME_50		225,393
197	WW_VME_51		347,545
198	WW_VME_52		163,054
199	WW_VME_53		78,560
200	WW_VME_54		77,471
201	WW_VME_55		77,052
202	WW_VME_56		77,978
203	WW_VME_57		1 140,445
204	WW_VME_58		76,944
205	WW_VME_59		133,129
206	WW_VME_6		99,078
207	WW_VME_60		76,045
208	WW_VME_61		75,960
209	WW_VME_62		268,337
210	WW_VME_63		76,377
211	WW_VME_64		76,377
212	WW_VME_65		76,039
213	WW_VME_66		345,535
214	WW_VME_67		73,901
215	WW_VME_68		110,677
216	WW_VME_69		127,592
217	WW_VME_7		148,739
218	WW_VME_70		382,549
219	WW_VME_71		73,533

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
220	WW_VME_72		73,100
221	WW_VME_73		199,025
222	WW_VME_74		553,484
223	WW_VME_75		71,727
224	WW_VME_76		71,200
225	WW_VME_77		619,981
226	WW_VME_78		333,527
227	WW_VME_79		140,633
228	WW_VME_8		99,138
229	WW_VME_80		122,209
230	WW_VME_81		432,225
231	WW_VME_82		257,928
232	WW_VME_83		69,967
233	WW_VME_84		122,351
234	WW_VME_85_part_1		46,072
235	WW_VME_85_part_2		1,428
236	WW_VME_85_part_3		532,666
237	WW_VME_85_part_4		0,161
238	WW_VME_85_part_5		233,072
239	WW_VME_85_part_6		0,454
240	WW_VME_85_part_7		244,954
241	WW_VME_85_part_8		21,333
242	WW_VME_86		120,959
243	WW_VME_87		25,598
244	WW_VME_9		618,854
245	WW_VME_1		399,076
246	WW_VME_10		248,381
247	WW_VME_11		296,841
248	WW_VME_12		148,579

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
249	WW_VME_13		97,659
250	WW_VME_14		94,030
251	WW_VME_15		139,058
252	WW_VME_16		89,457
253	WW_VME_17		89,577
254	WW_VME_18		90,554
255	WW_VME_19		88,642
256	WW_VME_2		99,705
257	WW_VME_20		89,163
258	WW_VME_21		88,941
259	WW_VME_22		89,830
260	WW_VME_23		178,098
261	WW_VME_24		87,968
262	WW_VME_25		88,938
263	WW_VME_26		88,836
264	WW_VME_27		131,344
265	WW_VME_28		155,424
266	WW_VME_29		88,715
267	WW_VME_3		174,437
268	WW_VME_30		86,578
269	WW_VME_31		86,452
270	WW_VME_32		129,219
271	WW_VME_33		85,682
272	WW_VME_34		85,528
273	WW_VME_35		233,181
274	WW_VME_36		84,204
275	WW_VME_37		210,193
276	WW_VME_38		125,885
277	WW_VME_39		83,814

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
278	WW_VME_4		198,593
279	WW_VME_40		167,467
280	WW_HAKE_01	Komisjoni määrus (EÜ) nr 494/2002 (artikli 5 lõike 1 punkt a)	49 293,570
281	WW_HAKE_02	Komisjoni määrus (EÜ) nr 494/2002 (artikli 5 lõike 1 punkt b)	31 511,144
282	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_3	Soovitus GFCM/30/2006/3, 1a	976,348
283	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_2	Soovitus GFCM/30/2006/3, 1c	9 937,753
284	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_6	Soovitus GFCM/42/2018/5 (II lisa)	613,147
285	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_7		616,134
286	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_8		469,002
287	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_4_part_1	Soovitus GFCM/46/2023/1 (I lisa)	44,946
288	GFCM_FRA_OTRANTO_CHANNEL_CORE	Soovitus GFCM/47/2024/6 (I lisa)	878,579
289	WW_BELGICA_MOUND_PROVINCE	Määrus (EL) 2019/1241 (II lisa A osa punkt 1)	416,835
290	WW_HOVLAND_MOUND_PROVINCE		1 088,289
291	WW_NW_PORCUPINE_BANK_I		356,640
292	WW_NW_PORCUPINE_BANK_II		287,507
293	WW_SW_PORCUPINE_BANK		329,264
294	WW_EL_CACHUCHO	Määrus (EL) 2019/1241 (II lisa B osa punkt 1)	2 350,595
295	WW_MADEIRA_CANARY_ISLANDS	Määrus (EL) 2019/1241 (II lisa B osa punkt 2)	553 067,902

Nr	Püügikeeluala nimetus	Õiguslik alus	Suurus (km ²)
296	WW_AZORES	Määrus (EL) 2019/1241 (II lisa B osa punkt 3)	531 502,939

NB:

kontrollikoda kasutas käesoleva aruande koostamisel Euroopa Kalanduskontrolli Ameti (EFCA) esitatud (mittetäielikke) andmeid ruumiliste hulknurkade kujul, mis piiritlevad püügikeelualasid, koos viidetega, mis seovad iga hulknurga vastava õigusliku alusega, sealhulgas ELi määrustega ja Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) 2026. aasta märtsi soovitusetega.

Teave üksikute püügikeelualade pindala kohta. Kuna mõned alad kattuvad geograafiliselt, ei võrdu nende alade summa kogupindalaga.

Kogupindala, välja arvatud kattuvad alad, on järgmine:

- alaliste püügikeelualade (kategooriad 1–3) kogupindala = 1 259 288,11 km²;
- Natura 2000 alade kogupindala 2024. aastal (ilma sisemise kattuvuseta) = 525 853,29 km²;
- alaliste püügikeelualadega (1.–3. kategooria) hõlmatud Natura 2000 alade kogupindala = 79 670,24 km².

Seega on kõigi selliste Natura 2000 alade osakaal, mis on hõlmatud alalise kalapüügi piirangutega aladega (1.–3. kategooria), $79\,670,24 / 525\,853,29 = 15,15\%$.

V lisa. ELi rahastus

- 01 Programm LIFE.** Perioodil 2021–2027 tegime kindlaks 18 merekaitsealadega seotud projekti, mida rakendati üheksas liikmesriigis ja mille kogumaksumus oli 272 miljonit eurot, hõlmates 150 miljonit eurot ELi rahalisi vahendeid. Perioodil 2014–2020 tegime kaheksas liikmesriigis kindlaks veel 20 asjakohast käimasolevat projekti, mille kogumaksumus on 138 miljonit eurot, hõlmates 79 miljonit eurot ELi rahalisi vahendeid. Komisjon on teinud ettepaneku integreerida programm LIFE alates 2028. aastast uude Euroopa Konkurentsivõime Fondi.
- 02 Ühtekuuluvuspoliitika fondid.** Perioodil 2021–2025 tegime kindlaks 16 merekaitsealadega seotud projekti, mille kogumaksumus oli 22,5 miljonit eurot, hõlmates 18,2 miljonit eurot ELi rahalisi vahendeid.
- 03 Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF).** 25 liikmesriiki on oma riiklikes programmides eraldanud rahalisi vahendeid erieesmärgi 1.6 („Veekeskonna elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmisele ja taastamisele kaasaaitamine“) raames, mis hõlmab merekaitsealade toetamist.

ELi kogueraldis EMKVFi erieesmärgi 1.6 raames on 377 miljonit eurot, millest:

- 108 miljonit eurot on eraldatud 6. liiki sekkumiseks, mis on seotud merekaitsealade, sealhulgas Natura 2000 alade määramise, hooldamise ja seirega;
- 255 miljonit eurot on eraldatud 1. liiki sekkumiseks, mis on seotud elurikkuse kaitse ja taastamisega, kusjuures sellised tegevused aitavad laiemalt kaasa merekaitsele.

Toetust merekaitsealade, sealhulgas Natura 2000 (6. liiki sekkumised) rakendamiseks ja seireks eraldatakse ka muude erieesmärkide raames. Seni on 6. liiki sekkumiseks eraldatud veel 10 miljonit eurot, peamiselt erieesmärgi 2.1 „Jätkusuutlik vesiviljelus“ raames (lisateave [avatud andmete portaalis](#)).

- 04 Teadusuuringud ja innovatsioon.** Programmi „Euroopa horisont“ raames rahastatavate projektide, sealhulgas [Euroopa siniparkide](#) algatuste eesmärk on parandada merekaitse teaduslikku alust. Need projektid, mille kogueelarve on ligikaudu 62,4 miljonit eurot ja mis hõlmavad kuut liikmesriiki, keskenduvad sellistele tegevustele nagu range kaitse jaoks sobivate alade kindlakstegemine, merekaitsealade ökoloogilise ühendatuse analüüsimine ja mereruumi planeerimise vahendite väljatöötamine.

VI lisa. Merekaitsealade majandamise hindamise metoodika METT-4 alusel

- 01** Merekaitsealad erinevad oma geograafilise ulatuse, õigusraamistiku ja kaitse-eesmärkide poolest. Nende majandamise tõhususe objektiivseks hindamiseks kasutasime Rahvusvahelise Looduskaitseliidu välja töötatud majandamise tõhususe jälgimise vahendi (METT-4) kohandatud versiooni.
- 02** METT-4 on standarditud hindamisraamistik uuringu vormis (suletud küsimused), mis põhineb IUCNi maailma kaitsealade komisjoni majandamistsükli, mille eesmärk on hinnata kaitsealade toimimise seisukorda. Vahendit saab kasutada igat liiki kaitsealadel, sealhulgas maismaa-aladel. Seetõttu jätsime välja küsimused, mis ei sobinud mere konteksti. Auditis kasutatud küsimuste täielik loetelu on esitatud allpool.

Hindamisvaldkond	Küsimus
1. Õiguslik seisund	Kas kaitsealal on õiguslik seisund või on see kehtestatud „muude tõhusate vahendite“ abil?
2. Eesmärgid	Kas haldamine toimub kokkulepitud eesmärkide kohaselt?
3. Normid/ kontrollimehhanismid	Kas maa/mere kasutamise ja tegevuse (nt kalapüük, kaevandamine, turism) haldamiseks on kehtestatud asjakohased normid/kontrollimehhanismid?
4. Maa-/ merekasutuse planeerimine	Kas väljaspool kaitseala toimuva maa- ja merekasutuse planeerimisega tunnustatakse kaitseala ja aidatakse kaasa majandamisesmärkide saavutamisele?
5. Kavandamine	Kas kaitseala on õige suuruse ja kujuga, et kaitsta kaitse seisukohast olulisi liike, elupaiku, ökoloogilisi protsesse ja valgalasid?
6. Piiritlemine	Kas piir on teada ja piiritletud?
7. Majandamiskava	Kas on olemas majandamiskava või samaväärne kava ja kas seda rakendatakse?
8. Korrapärane töökava	Kas on olemas korrapärane töökava ja kas seda rakendatakse?
9. Ressursside ülevaade	Kas teil on ala majandamiseks piisavalt teavet?
10. Personal	Kas kaitseala majandamiseks on piisavalt inimesi?

Hindamisvaldkond	Küsimus
11. Teadmised ja oskused	Kas kaitseala majandamisega tegelevatel inimestel on vajalikud teadmised ja oskused?
12. Praegune eelarve	Kas praegune eelarve on piisav?
14. Eelarve haldamine	Kas eelarvet hallatakse kaitseala tõhusa majandamise tagamiseks?
15. Seadmed	Kas seadmed ja rajatised on majandamisvajaduste täitmiseks piisavad?
16. Õiguskaitse	Kas töötajad (st need, kes vastutavad ala majandamise eest) saavad jõustada kaitseala käsitlevaid õigusakte ja eeskirju?
17. Kaitse	Kas on olemas süsteemid (nt patrullid, load, luureandmete kogumine jne), et kontrollida juurdepääsu/ressursside kasutamist kaitsealal?
19. Teadusuuringuid	Kas on olemas majandamist käsitlev uuringute ja teadustöö programm?
20. Seire/hindamine	Kas majandamistegevust jälgitakse, hinnatakse ja kohandatakse korrapäraselt?
21. Ressursside haldamine	Kas ressursse hallatakse aktiivselt?
22. Kliimamuutused	Kas kaitseala majandatakse teadlikult kliimamuutustega kohandamiseks?
23. Süsiniku kogumine	Kas kaitseala majandatakse teadlikult, et vältida süsinikukadu ja soodustada edasist süsiniku kogumist?
24. Ökosüsteemiteenused	Kas majandamisel võetakse arvesse ökosüsteemiteenuste osutamist?
25. Haridus/teadlikkus	Kas eesmärkide ja vajadustega seoses on kavandatud haridus- ja teadlikkuse suurendamise programm?
26. Naabruses asuvad riiklikud ja kommertsobjektid	Kas tehakse koostööd naabruses (maismaal või merel) asuvate riigile kuuluvate ja kommertskasutajatega?
27. Turismiettevõtjad	Kas turismiettevõtjad aitavad kaasa kaitseala majandamisele?
28. Tasud	Kui kohaldatakse tasusid (st sissepääsutasu või trahvid), siis kas need aitavad kaitseala majandada?
29. Küllastajatele mõeldud rajatised	Kas küllastajatele mõeldud rajatised ja teenused on piisavad?

Hindamisvaldkond	Küsimus
31. Kohalikud kogukonnad	Kas kaitsealal või selle läheduses elavad kohalikud kogukonnad osalevad majandamisotsuste tegemisel?
32. Elatusvahendid	Kas kaitseala pakub kohalikele kogukondadele püsivaid elatusvahendeid?
33. Ohud	Kas kaitseala põhiväärtusi ähvardavate ohtudega tegeletakse tõhusalt?
34. Ühendatus	Kas funktsionaalse ühendatuse nõudeid on hinnatud ja rakendatud?
37. Liikide kaitsestaatus	Kas võtmetähtsusega indikaatorliikide staatus on viimase viie aasta jooksul muutunud?
38. Elupaikade kaitsestaatus	Kas elupaikade staatus on viimase viie aasta jooksul muutunud?

Allikas: majandamise tulemuslikkuse jälgimise vahend (METT-4).

- 03** Valisime auditi jaoks kolmes liikmesriigis 45 merekaitseala ehk 15 ala iga liikmesriigi kohta (vt [II lisa](#)) ja palusime nende haldajatel esitada asjakohast teavet alates 2025. aastast. Iirimaa 15-st valitud merekaitsealast 10 ei suutnud aga mingit teavet esitada, mistõttu põhinevad meie aruandes esitatud järeldused 35 vastusel, hõlmates 77% haldajatest.
- 04** METT-4 metoodikas kasutatakse iga küsimuse puhul 0–3 punktisüsteemi. Et aga tulemusi oleks lihtne tõlgendada, lihtsustasime arvestusmeetodit. Punktisummade kohaldamise asemel võtsime arvesse vastuseid. Igas METT-4 küsimuses antakse ala haldajatele neli konkreetset võimalust oma olukorra kirjeldamiseks, alates meetmete võtmata jätmisest kuni täieliku rakendamiseni. Arvutasime protsendimäärad, liites kokku kõik haldajate poolt igale küsimusele antud vastused, ning jagasime selle arvu küsimustike koguarvuga (35 vastust). Selline lähenemisviis väldib eri punktisummade segunemist ja toob esile kõige levinumad probleemid viisil, mis muudab tõlgendamise lihtsamaks.
- 05** Kuigi kohandatud METT-4 vahend andis väärtuslikku teavet, on hindamisel teatavad piirangud. Esiteks, kuna küsimustikud tuginevad merekaitsealade haldajate endi aruandlusele, on olemas enesearuandluse kallutatuse oht. Teiseks mõjutasid teatud piirkondi andmelüngad. Eelkõige käib see Iirimaa kohta, kus ei saadud vastuseid kümne ala kohta. Võimaluse korral kõrvutasime vastuseid meie auditikülastuste käigus tehtud intervjuude tulemustega.

- 06** Nende protsendimäärade ekstrapoleerimine kogu ELile ei ole lõpliku valimi väiksuse tõttu võimalik. Valimisse kuulunud 45 merekaitsealast 30 valiti rahaühikupõhise valimi moodustamise meetodi abil, mida kohandati, asendades rahalised väärtused pindalanäitajatega. Sellest tulenevalt kujutavad saadud protsendimäärad endast pindalaga kaalutud valimit, mitte kõigi Euroopa merekaitsealade statistilist üldistust.

Lühendid

Lühend	Definitsioon/selgitus
EEA	Euroopa Keskkonnaamet
EMKVF	Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond
IUCN	Rahvusvaheline Looduskaitseliit
METT	Majandamise tõhususe jälgimise vahend
ÜKP	Ühine kalanduspoliitika

Mõisted

Mõiste	Definitsioon/selgitus
Hinnanguline püügikoormus	Aeg, mille jooksul laev eeldatavalt kalapüügiga tegeleb, mida hinnatakse laeva liikumist käsitlevate andmete põhjal.
Kaaspüük	Selliste organismide tahtmatu püük, mida ei püüta sihtliigina.
Majandusvöönd	Mereala, mis asub vahetult väljaspool rannikuriigi territoriaalvett ja kus sellel riigil on teatavad ÜRO mereõiguse konventsioonist tulenevad õigused ja kohustused.
Merekaitseala	Seadusega või muul viisil määratud mereala elurikkuse, loodusvarade ja kultuuripärandi kaitsmiseks ja säilitamiseks.
Merekaitseala hindamispiirkond	ELi liikmesriiki ümbritsev mereala, mille välispiir on 200 meremiili rannikust, mis asub ELi naaberliikmesriigist võrdsel kaugusel, või kokkulepitud lepingus kindlaks määratud piir.
Piirkondlik merekonventsioon	Rahvusvaheline leping merekeskkonna kaitsmiseks ELi merepiirkondades.
Püügikoormus	Kalapüügi mõõtühik, milles võetakse arvesse laeva või laevastiku püügivõimsust ja kalapüügipäevade arvu.
Püügisurve	Kalapüügi mõju kalavarudele ja ökosüsteemidele.
Rangelt kaitstud ala	Tsoon, kus igasugune kaevandava iseloomuga tegevus (nt kalapüük, kaevandamine või süvendustööd) on keelatud, et võimaldada mereökosüsteemidel taastuda.
Tagasiheide	Merre tagasi lastud saak. See tava on ELi õigusaktidega keelatud, välja arvatud mõned erandid.

Komisjoni vastused

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2026-25>

Ajakava

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2026-25>

Auditirühm

Kontrollikoja eriaruannetes on esitatud ELi poliitikavaldkondade ja programmide või konkreetsete eelarvevaldkondade juhtimisega seotud teemade auditite tulemused. Kontrollikoda valib ja kavandab auditiülesanded nii, et need oleksid võimalikult mõjusad, võttes arvesse tulemuslikkuse või nõuetele vastavuse riske, kaasnevaid tulusid või kulutusi, tulevast arengut ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi loodusvarade kestliku kasutamise valdkonnaga tegelev I auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige Joëlle Elvinger. Auditit juhtis kontrollikoja liige Iliana Ivanova, keda toetasid kabinetiülem Mariana Hristcheva ja kabineti atašee Mariya Byalkova, valdkonnajuht Emmanuel Rauch, auditijuht Rafał Czarnecki ning audiitorid Kim Hublé, Zuzana Gullová, Monika Dedičová, Alina Tereszkievicz ja Torgny Karlsson. Andmetuge pakkusid Stamatis Kalogirou, Anthony Pantelis, Fotios Polyzos ja Iveta Toleikyte. Keelealast abi osutasid Jennifer Schofield, Zoe Dennis ja Laura Mcmillan. Graafilisi materjale aitas koostada Alexandra Mazilu ja sekretäri ülesandeid täitis Frédérique Hussenet.

Fotol vasakult: Monika Dedičová, Mariana Hristcheva, Alexandra Mazilu, Emmanuel Rauch, Torgny Karlsson, Iliana Ivanova, Rafał Czarnecki, Stamatis Kalogirou, Anthony Pantelis, Mariya Byalkova, Fotios Polyzos, Alina Tereszkievicz ja Iveta Toleikyte.

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2026

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud [Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6–2019](#) avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt [litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International](#) (CC BY 4.0). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikojale kuuluva sisu taaskasutajad ei tohi moonutada algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetnes sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid eraisikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotleda täiendavaid õigusi.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluva sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

Esikaane foto: © xbrchx/stock.adobe.com.

Joonised 1, 2, 6 ja 3. selgituse joonis 1: © 2026 Mapbox, © OpenStreetMap.

Foto 7. selgituses: © Aron Hejdström, Gotlandi läänivalitsus.

Tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumendid, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed, ei kuulu kontrollikoja taaskasutamispoliitika alla.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovib teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

HTML	ISBN 978-92-849-8421-3	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/5323264	QJ-01-26-048-ET-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8422-0	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/5747930	QJ-01-26-048-ET-N

KUIDAS VIIDATA

Euroopa Kontrollikoja [eriaruanne 25/2026](#): „Merekaitsealad – määratlusest üksi sisuliseks kaitseks ei piisa“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2026.

ELi merede seisund on kliimamuutuste, reostuse, kalapüügi ja elupaikade kadumise tõttu järjest halvenemas. ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on püstitatud eesmärk viia 30% ELi meredest kaitse alla, sealhulgas 10% range kaitse alla. Hindasime nende eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme, seda, kas kaitsealaks määramine tagab tõhusa kaitse ning kas keskkonnaalased ja sotsiaal-majanduslikud eesmärgid on omavahel tasakaalus. Kuigi merekaitsealade võrgustik on laienenud, on eesmärkide saavutamine väga ebatõenäoline, paljudel aladel puuduvad kaitsemeetmed ja paindlik majandamine on sageli nõrgal tasemel. Hiljuti vastu võetud ELi õigusaktidega nihutatakse tähelepanu passiivselt kaitset aktiivsele ökosüsteemi taastamisele. Soovitame laiendada võrgustikku, võtta kaitsealana määratlemise alusel jõustatavaid meetmeid, tugevdada sidusrühmade osalemist ning parandada paindlikku majandamist ja järelevalvet.

Euroopa Kontrollikoja eriaruanne vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/contact
Veebisait: eca.europa.eu
Sotsiaalmeedia: @EUauditors